

Ako seljak nije radniku brat, a tko mu je onda?

*Tko ne ide s narodom,
i ne spada među narod!*

Antun Radić

Ako je domovinu stvorio seljak i radnik, taj ju neka i uredi. To je seljački nauk.

*Republika svemu svijetu dika!
Ujera u Boga i seljačka sloga!*

Stjepan Radić

SLOBODNI DOM

GLAVNO GLASILO HRVATSKE REPUBLIKANSKE SELJAČKE STRANKE

Izdavač »Slobodnog Doma« je Izvršni odbor Hrvatske republikanske seljačke stranke. — Glavni urednik Stanko Škare, seljak, Zagreb, Frankopanska ulica broj 12, telefon 55-70.

»Slobodni Dom« izlazi svakog utorka. Stoji na godinu 48 Din. Plaća se unaprijed upravi »Slobodnog Doma«. Čekovni račun br. 46.825.

BROJ 40.

ZAGREB, 31. LISTOPADA 1945.

GODINA III. (33)

»Kutija bez liste« Izborima za Ustavotvornu skupštinu

skinut će se za uvijek s dnevnog reda pitanje kralja i monarhije

Još nije zadnji neprijateljski vojnik bio otjeran sa narodnog područja, još je teška ruka okupatora i njihovih slugu bila na našim glavama, a već su dojučerašnji otvoreni ili prikriveni suradnici okupatora počeli šaputati i prigovarati, da na oslobođenom području nema dovoljno slobode, da je tako na pr. ograničena sloboda zbora i dogovora, slobodnog izražavanja misli putem štampe, da je u opasnosti sloboda vjeroispovijesti i političkog djelovanja. Ova šaputanja nastavljen su naravski i nakon potpunog oslobođenja naše domovine ona su postala dapače još i brojnija. Organizacija narodne vlasti bila je trn u oku ovih zabrinutih »rodoljuba«. Ta vlast počivala je na volji naroda, ona je bila vršilac te volje, počevši od mjesnog odbora do vrhovnog zakonodavnog i izvršnog tijela. Naravski, da ovakova vlast nije mogla odgovarati željama i potrebama ovih rodoljubnih šaptača, koji su sanjali i težili za državnim uređenjem, u kome bi oni bili narod, dok bi istinski narod bio samo podanik, prepušten na milost i nemilost skrbi ovih zabrinutih patriota. Međutim sva ta šaputanja, svi ti prigovori nisu mogli zadržati borcu za narodnu slobodu da ne nastave svojim putem, kojim su do sada išli u velikom djelu narodnog političkog i socijalnog oslobođenja. Nizao se je zakon za zakonom i tako su stvoreni preduvjeti normalnog političkog života: Otvoren je put slobodnom djelovanju stranaka, uzakonjena je sloboda zbora i dogovora, uređeno je biračko pravo građana kojim oni odlučuju, kako žele urediti državu i s njome vladati. Našim šaptačima nije to bilo po volji. Mogu se udruživati u stranke, mogu izražavati svoje misli putem štampe, mogu se sastajati i dogovarati, ali im se to baš ne da. Zašto? Jer ono što bi kazali bilo bi njihova smrtna osuda. Morali bi priznati da nisu ni za onakvu narodnu slobodu i onakvu socijalnu pravdu, kakvu narod traži. Na koncu bi izašlo na vidjelo, da naši šaptači nisu ništa naučili, da je ovaj rat sa svim njegovim posljedicama mimo njih prohajao bez ikakvog učinka i da oni još uvijek misle, da mogu nastaviti tamo, gdje su stali sa svojim zakulisnim spletkama na obranu svojih interesa i svojih pozicija. To naravski nisu htjeli učiniti, ostali su do sljednji sami sebi i nastavili političkim šaputanjem. »Nema slobode, nema slobodnih zbora, jer postoji samo jedna lista, na nrama tome nema biranja« — tako su govorili zagovornici apstinencije.

Pošto naša takozvana opozicija zbog svoje slabosti nije mogla postaviti listu i zbog toga odlučila da ne ide na izbor, naša Narodna vlast donijela je dopunu izbornom zakonu i uvela »kutiju bez liste«. Svrha »kutije bez liste« jest ta da se još inače istalne sloboda i tajnost izbora koju naš izborni zakon osigurava svima građanima naše zemlje.

Ovako može učiniti samo Narodna vlada kojoj sloboda i svetost izbora nije samo na jeziku i koja ima povjerenje naroda.

Antun Radić, jedan od osnivača H. R. S. S., pisao je hrvatskim seljacima: »Ljudi, ne budite ludi! Vi prošlosti nemate, jer prošlost i povijest imadu samo kraljevi i velikaši, vaši gospodari. Vi u prošlosti ništa nemate, vaša je samo budućnost, ako u vas bude pameti.«

To su u ono vrijeme godine 1904. bile velike riječi, buntovne i revolucionarne. »Veliki slijepac« živio je u mraku neznanja i zaostalosti, bez političkih prava, bez nacionalne slobode, u ropstvu.

I to je točno, kao što je točno, da su danas narod Titove Jugoslavije zakoračili svijetlom širokom cestom u pravu povijest i da ih na tom putu ne će nitko i ništa zaustaviti, ako nastave onom borbenošću, jedinstvenošću i bratskom solidarnošću, koja ih je vodila u narodno-oslobodilačkom ratu i konačno dovela do prve veličanstvene pobjede.

Otuda narodima Jugoslavije saznanje i svijest, da je njihova sudbina samo u njihovim rukama. A to znači budućnost, onako svijetla, kako je budu znali i umjeli graditi i kovati za sebe i svoja pokoljenja. Od nas samih ovisi, koliko jesmo i koliko ćemo biti gospodari u svom domu, upravljajući svoje sudbine, kovači svoje sreće.

Koliko smo naučili i kako znamo čuvati tekovine Narodnooslobodilačkog pokreta to ćemo skoro pokazati na izborima za Ustavotvornu skupštinu dne 11. studenoga 1945. Jer ovi izbori ne će okruniti samo rezultate našega slavnog narodnooslobodilačkog rata i njegove tekovine, nego oni konačno i neopozivo najboljim sinovima svoje zemlje daju u ruke vlast s određenim i nedvosmislenim nalogom, da se narodna zajednica uredi onako, kako naši narodi hoće. A što i kako hoće, naši su narodi od prvih početaka narodnog ustanka to prilično i jasno izražavali, a odlukama II. zasjedanja AVNOJ-a u Jajcu od 29. studenoga 1943. i pismeno utvrdili i ovjekovježili.

Ali to nije sve. Ovim će izborima naši narodi jednom za uvijek skinuti s dnevnog reda pitanje kralja i monarhije i baciti ih onamo, kamo i spadaju u muzej starina, a s njima i sav onaj reakcionarni trulež i otpatke narodne, što su kao pauci sisali živu krv i trovali zdravo tijelo širokih narodnih slojeva, obespravljanih i surovo izrabljivanih.

Neopisive su bile patnje i stradanja naših naroda u ovom ratu. Mora krvi i potoci suza proliveno je našom zemljom. Naši su se narodi savijali, ali se nisu slomili. Brda kostiju narodnih osvetnika ugrađena su u ono, što je stvoreno zato, da bi bili slobodni, sretni i zadovoljni, ni od koga ovisni, i da bi prvi puta u svojoj povijesti zaista bratski ujedinjeni mogli poživjeti kao slobodni narodi i slobodni ljudi.

Bez slobode se ne da živjeti; a i ne vrba živjeti. Ali ima sloboda i sloboda. Jedno je sloboda sluga, a drugo gospodara; jedno sloboda onoga, koji osim svoje radne snage ne posjeduje ništa, a drugo sloboda onoga, što je u ruke zgrnuo sva bogatstva zemlje, a time i svu vlast; jedno sloboda kolonije, a drugo neovisna narodna država.

Naši narodi su tokom svoje povijesti, a napose u narodnooslobodilačkom ratu, naučili, da jasno vide ove razlike. Oni su postali svijesni, da su ove razlike osnovne i da se te protivrječnosti ne daju pomiriti, ali da se dađu odstraniti i uništiti.

Za taj plemeniti cilj, za ostvarenje nove, nezavisne federativne republike Jugoslavije, taj trajni zajednički interes svih nas, što stoljećima življasmu razbijeni i pocijepani, pošli su naši narodi u borbu protiv okupatora i njegovih pomagača i u borbi su položili temelje bratstva i jedinstva naših naroda, koje nitko i nikada razoriti ne će i ne može. Iz te borbe izašli smo kao pobjednici zaljubljujući bratstvu i jedinstvu, tom temelju i svetinjii naše nove državne zajednice. Na tom temelju stvorili smo i Narodni front, opću narodnu političku organizaciju, s ciljem, da očuvamo i učvrstimo ono, što smo krvlju izvojevali, da obnovimo i izgradimo republiku Jugoslaviju, kao sretnu zajednicu potpuno ravnopravnih naroda, na načelima istinske demokracije, republikanske slobode i čovječanjske pravice. Zato se u Narodnom frontu nalaze sve poštene političke grupe i svi čestiti pojedinci, kojima patriotizam nije fraza i maska, narodni interesi i sloboda i narodni teritorij — trgovačka roba, a državna vlast sredstvo li-

nog ili porodičnog bogaćenja. Zato je bitnost programa Narodnog fronta: — Narodna vlast i borba za njezino puno oživotvorenje.

Politička vlast je rad i odgovornost za rukovođenje sudbinom naroda, a njezino je beskompromisno rukovođenje načelo: prava i interesi naroda pred svime. Od toga nema i ne može biti odstupanja, a da odstupanja nema, zato su jamstvo: izbornost svih organa državne uprave, njihova stalna kontrola i smjnjivanje sa strane naroda.

To je kiselu grožde za sve Mačke, Šubašiče, Šuteje, sve Grole, svu reakciju, pred njima i iza njih, u zemlji i izvan zemlje, i — razumije se — i za njihove gospodare.

Naši narodi bili bi zaista ludi, kad bi danas nakon svega onog krvavog zla, kojega su preživjeli, prije rata u staroj Jugoslaviji i u ratu pod okupatorima i njihovim domaćim slugama, i na čas dvoumili, kome će se »privoljeti carstvu«.

Zbog toga je izvan svake sumnje pobjeda Narodnog fronta na izborima za Ustavotvornu skupštinu dne 11. studenoga 1945. ne samo sigurna, nego i apsolutna i plebiscitarna.

Frane Frolo

potpredsjednik Izvršnog odbora HRSS

Maršal Tito o »pastirskom pismu«

Takozvano pastirsko pismo koje su potpisali svi biskupi, koji se nalaze u zemlji na čelu sa nadbiskupom Stepincem, jasno potvrđuje svojim sadržajem, da su njegovi inicijatori duboko neprijateljski raspoloženi prema novoj Federativnoj Jugoslaviji. Sadržina pisma i vrijeme, u koje je ono izdano također potvrđuju, da je ono potpuno u skladu s planskom hajkom, napadima svih neprijatelja protiv nove preporodjene Jugoslavije t. j. Demokratske Federativne Jugoslavije.

Dvije su stvari, na koje se gospoda biskupi najviše pozivaju u svojoj polanici. Gospoda biskupi idu tako daleko, da kašnjanje krvoločnih ustaških koljača, koji su bili svećenici, identificiraju s progonom crkve. Gospoda biskupi se junače i govore, kako su oni spremni na borbu, pa ma platili to svojim životima. Protiv koga su spremni na borbu? Razumije se protiv narodne vlasti, protiv tekovina narodnooslobodilačke borbe protiv nove Demokratske Jugoslavije — drugim riječima protiv ogromne većine naroda Jugoslavije.

Zašto gospoda biskupi nisu recimo izdali takvu poslanicu i čitali je u svim crkvama za vrijeme Pavelića i Nijemaca, protiv onih strašnih klanja Srba u Hrvatskoj, gdje je izginulo stotine i hiljade žena i djece i ljudi? Zašto se nisu onda bunili protiv tih strašnih zločina ustaša, koji su ušli na vječita vremena kao a veća mrlja u povijesti hrvatskog naroda. Zašto gospoda biskupi nisu izdali takvu poslanicu i dali je čitati u svim crkvama protiv klanja i strijeljanja, koja u vršili ustaše i Nijemci nad desetina i hiljadama Hrvata, najboljih sinova hrvatskog naroda? Zašto se nisu bunili protiv najstrašnije ljudske klaonice logora u

Jasenovcu, gdje su ustaše podjednako uništavali i Srbe i Hrvate na desetine i stotine hiljada? Zašto onda nisu bili spremni dati svoje živote kao duhovni pastiri za stotine hiljada kršćana — a sada izjavljuju, da su spremni na svaku žrtvu zbog agrarne reforme i svojih ličnih interesa.

Nije li to malo čudno i suviše prozirno? Znađu li tko su bili oni svećenici, za koje se sada oni zauzimaju? To su bili okorjeli ustaše — koljači i duhovni inspiratori ustaških pokolja. Jesu li ikad i jednoga takvog zločinca osudili ili izopćili iz crkve? Nisu, već obratno, oni hoće iz njih načiniti mučenike. Oni se zauzimaju za grobove onih zlikovaca ustaških koljača, koje je dostigla ruka narodne pravde. A zašto se ne zauzimaju za grobove ustaških žrtava? Za grobove one sitne nevine djece, koja su ginula od krvničkog noža na majčinim grudima? Jesu li ikad išli na grobove, u kojima leži na hiljade i hiljade nevinih ustaških žrtava? Što to znači? To znači da su njima draži grobovi ustaških koljača, nego onih nevinih žrtava. Znađu li oni da su se u širokom Brijegu u Hercegovini zajedno s Nijemcima i ustašama borili i mnogi fratri protiv naše oslobodilačke vojske? Oni su, razumije se, zajedno s Nijemcima i ustašama izginuli i sada to nazivaju progonom crkve. Zašto je baš Hercegovina i Bosna dala najviše ustaških vodja i koljača? Krvnik Pavelić i mnogi njemu slični bili su djaci škola, kojima su rukovodili redovnici. Redovničke škole i gimnazije u Bosni i Hercegovini bile su glavni rasadnik mržnje među Hrvatima protiv Srba i Muslimana. Škole franjevacu i redovnika usadile su u srce hrvatskog naroda u Hercegovini i Bosni strašnu mržnju. Čiji su se rezultati ispoljili pod krlminal-

nim zlikovcem Pavelićem. Onaj divni narod u Hercegovini i Bosni bio je zaveden i podstican na one strašne zločine, koje će pamtiti naši narodi, dok bude svijeta. Mnogi oni, koji su ga zaveli umakli su pred rukom narodne pravde, a neki sada ove hoće da zaštite.

Da bismo očuvali naše narode od sličnih katastrofa, mi smo dužni da poduzmemo sve da se onemoguću više takovo sijanje mržnje među našim narodima. U vezi s tim, ja hoću ovdje jasno da istaknem svoju impresiju, koju sam dobio čitajući to pastirsko pismo. Moj je utisak da kroz to pismo provejava onaj stari duh sijanja mržnje među narodima. Ne samo protiv naroda druge vjere, nego i raspirivanje mržnje među samim hrvatskim narodom. Kuda to vodi? Nije li bilo već dosta prolivene krvi za ove strašne četiri godine? Zna li vi, da su se maleni ostaci ustaških grupica nazvali križarima i da pod tim imenom ubijaju mirne seljake i putnike? Oni pozivaju u svoje redove u ime Boga- u ime Pavelića, u ime Mačeka i t. d. razne zavedene ljude. Pod čijim utjecajem? Pod utjecajem raznih starih skrahiranih političara i propagande slične Pastirskom pismu. Takvu ulogu odigrava pismo, ma da neki od gospode biskupa to nisu htjeli subjektivno priznati. Ja ne želim da okrivljujem sve one, koji su potpisali to pismo, jer ja znam da su to neki učinili pod pritiskom discipline i da se u duši ne slažu sa sadržajem tog pisma — ali činjenica je, da postoji to pismo i da ono vrši destruktivnu ulogu. Ono smeta konsolidaciji naše zemlje. Ono sije mržnju među narodom, osobito, kada ga tumače svećenici ustaški nastrojani. Ono unosi onaj nemir u narod, koji može dovesti do rdavih posljedica, ako se na vrijeme ne spriječi ta štetna propaganda. U pismu ima i dosta neistine, a što me najviše začudilo, znajući, da je ono proizvod najviših crkvenih dostojanstvenika, to je neistina da se u Jugoslaviji progoni crkva. Ja ne mislim ovdje da pobijam ta mjesta iz pisma, već hoću da postavim pitanje: šta se misli postignuti s tim pismom? Ja ne vjerujem, da bi veliki dio katoličkih nižih svećenika pošao za pozivom u borbu protiv današnje narodne vlasti. Ja

znam, da ima mnogo nižih svećenika u svim krajevima Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije i t. d. koji ne misle tako kao što to govori pismo. Ja znam da su oni uvidjeli strašne zablude iz prošlosti i da smatraju da crkva baš sada više nego ikada mora postati nosilac mira i bratstva među narodima. Ja znam, da se mnogih svećenika i re-dovnika duboko kosnula tragedija naših naroda i da oni žele da idu zajedno s narodom.

Iz izjava gospodina nadbiskupa Steplca i nekih drugih crkvenih dostojanstvenika o tome, da su oni spremni ustrajati u borbi pod cijenu ličnih žrtava — ja mogu izvući samo jedan zaključak, a taj je: da su se svi oni uvjerali sa starjem pod Pavelićem ne iz straha, već iz ideoloških razloga, da su sada oni stupili u borbu protiv nove Demokratske Federativne Jugoslavije po jednom određenom planu u zajednici s ostalom reakcijom u Jugoslaviji. Da u Jugoslaviji nema nikakvih progona crkve, najbolji je dokaz to, što se svi autori pisma nalaze na slobodi i nitko ih do sada nije spriječavao u njihovom destruktivnom poslu. Kad sam ja u Zagrebu govorio s predstavnicima crkve, ja sam izrazio želju za suradnju i lojalnost crkve prema novoj Jugoslaviji. Prikazao sam spremnost da se sva pitanja između crkve i države riješavaju na miran način. Ja nisam obećao nikakve koncesije crkvi na račun naroda ili što bi se kosilo s duhom nove Demokratske Federativne Jugoslavije. Ali sam podvukao, da mi ostaje vjerna svojoj politici, da ne diramo slobodu vjeroispovjedanja i rada crkve u korist naroda. Ja sam u isto vrijeme očekivao da će gospoda biskupi prednjačiti u tome, da se smirivanjem duhova čim prije isperu posljednji ostaci one sramote, koju su ustaše nanijeli hrvatskom narodu, ali sam se u tome prevario — dokaz je ovo pastirsko pismo. Ne bih želio da se to smatra kao prijetnja, ali dužan sam upozoriti, da postoje zakoni, koji zabranjuju sijanje šovinizma, razbora i ugrožavanja tekovina ove velike oslobodilačke borbe. Te zakone mora svaki poštivati, koji želi dobro svojoj zemlji.

TITO

Nestalo je straha i mraka

Tito, lučonoša naš, zapalio je veliku svijeću pred beskrajnim ponorom. Maršal Tito na čelu velike Komunističke partije spasio je naše narode, trgao ih od straha i oslobodio mraka. Svojim odlučnim stavom, svojom beskrajnom ljubavlju prema svome narodu rasplamsao je svijetlo čovječanske seljačko-radničke republike, omogućio je i onima, koji su gluho nijemi i u strahu neodređeno gledali na život, da čuju glas pravde i slobode.

Ali još mračnjaci nepoštenim svojim radom hoće evo i u najsudbonosnijim danima našega naroda, da ometaju i koče slobodan razvoj narodne volje. Htjeli bi ugasiti luč svjetlosti, a povratiti mrak i tminu. Udružili su se svi organizatori ubojstva Stjepana Radića, organizatori šestosiječanjske diktature, sporazumaši banovine Hrvatske, lažni vođe narodni. Drsko i bezobrazno htjeli bi da se zaboravi sve ono, što se dogodilo godine 1941. Ova gospoda govore, da sve ono, što su narodi sami bez njih, a protiv njihove volje napravili, nije demokratski. Njima se ne sviđaju naši zakoni, sigurno je da im nisu dragi ni naši generali, a još manje naša vojska. Oni bi željeli, da dođe intervencija tuđe vojske, koja bi omogućila njihovu lažnu demokraciju i zato bacaju razne parole, govore u Bosni da će doći papina vojska s bijelo-žutom zastavom. To govore Hrvatima, a Srbima da stotine tisuća kraljevske vojske čeka, kad će im zapovjediti da idu uništiti partizane i poklaci Hrvate, da se odgode izbori, kako bi kasnije kompromisno tražili, bolje reći ušišćarili mimo volje naroda vladajućih položaj. Zato su proglasili apstinenciju, tobože kad nema njih u vladi, narod ne će glasovati i oni će s tim ako nikako drugčije. doći do vladajućeg položaja. Ali ljudi nisu ljudi, oni znaju prošlost, a svijesni su budućnosti. Digao se gorući luč svijetle čovječanske republike, digao ga je Tito, vođa i učitelj, organizator Jedinštenog fronta, utemeljitelj pravedne Demokratske Federativne Jugoslavije, u kojoj nema potlačenih naroda, odstranio je naci-

jonalnu mržnju, stvorio je uvjete socijalnoj pravdi.

Nema na svijetu čovjeka, koji pošteno misli, pravedno prosuđuje narodnooslobodilački pokret, napor, žrtve, borbu, ponos, čast i ljubav prema svome narodu, koji ne bi osudio svakog onoga, koji radi svojih ličnih interesa pljuje na tako veličanstveni narodnooslobodilački pokret i krvlju stečene tekovine.

Moć i jakost Narodnog fronta skršit će svakoga, tko hoće da ruši jedinstvo i bratstvo stečeno u ognju bratske nerazdvojive odlučne borbe protiv okupatora i svih onih koji su mu pomagali bilo na kakav način.

Mi, Hrvati, članovi HRSS samo u ovoj borbi pod mudrim vodstvom maršala Tita možemo ostvariti u cjelini program HRSS-e po nauči braće Radića. Osvijetlit ćemo zatranu luč republike, za kojom vjekovima teže hrvatski seljaci, a koju je htio dr Maček i njegova okolina potpuno ugušiti. Oslobodit ćemo se teškog tereta, koji seljački narod vjekovima nosi na svojim leđima. Bezbroy lažnih parola bacaju u narod sve zato, jer izdajici doktoru Mačeku i njegovoj okolini trebaju kralj i Pavelić. Zato je doktor Maček nastojao, da svi naši ljudi idu u domobransku Pavelićevu vojsku. Kralju pak treba Maček i Draža Mihailović, da može povratiti sebi kraljevsko prijestolje. Zato su i došli Milan Grol i družina s jedne strane, a s druge strane lukavi doktor Šubašić. Danas je njima nepravo, jer se tobože nije radilo po sporazumu Tito—Šubašić. Ljudi, mislite malo, može li biti išta na svijetu podlije i bezobraznije od onoga, što su napravila ova gospoda. Godinu dana razgovaraju, sporazumijevaju se, utvrđuju ugovore i zajednički sjede u narodnoj vladi i zajedno stvaraju zakone, glasuju i prihvaćaju uvijek ispravno po ugovorenim sporazumu. Najzad kada su vidjeli, da u narodu nemaju podrške, da ih narod ne će izabrati na izborima, da će izgubiti svoj položaj, onda daju ostavku s obrazloženjem, da se izbori ne provode po ugovorenim sporazumu. Sve ove njihove neiskre-

ne makinacije potvrđuju oni od Ante Radića, kad kaže o gospodi u Hrvatskoj: veliki rodoljubi, ali nepošteni ljudi. Nije li to, kad se nekome ovako kaže, ali produdite i kažite, zaslužuju li drugo? Ovakvi ljudi propovijedaju rodoljublje kao potrebu svojih ličnih interesa, a ako im ne ide u lični interes, nema ni rodoljublja. Naši su narodi uvidjeli ove i ovakve makinacije i znaju im smjer, znaju, da ta gospoda žele stvoriti zbrku radi svojih ličnih računa. U Titovoj Jugoslaviji nestat će kmetova i beskućnih seljaka novostvorenim zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji. Svaki seljak imat će zemlju i kuću i tim će učvrstiti svoj dom i obitelj. U Titovoj republici nestat će one gospode, koja su vjekovima pjevala: »Lijepa naša domovino!«, a našu Slavoniju prodavali tuđincu Nijemcu i svakom drugom samo ne hrvatskom

seljaku. Stjepan Radić je rekao: »Dom do doma čini domovinu; čiji je dom, toga je i domovina.« Gospodarska politika pretvorila bi Hrvatsku u njemačku domovinu, a naši seljaci Srbi i Hrvati selili bi u nepoznati svijet, u Ameriku, u tamne tvornice i rudokope. Seljak i radnik u Titovoj Jugoslaviji čuvat će tekovine narodnooslobodilačkog poretka, čuvat će i uvijek jačati Jedinštveni narodni front. Zato se organizira HRSS, da organizirano čuvamo stečene tekovine. To će svi pristaše HRSS potvrditi na izborima 11. studenoga glasajući za Tita, za program Jedinštenog fronta, za federalnu republiku Hrvatsku u Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Za slobodu i ravnopravnost — svi na izbore!

Ivan Kuzmić,
član Izvršnog odbora HRSS

HRSS dat će sve za slogu, bratstvo i jedinstvo naših naroda

Sav hrvatski seljački narod bio je organiziran u HRSS pod vodstvom Stjepana Radića. Iza smrti Stjepana Radića hrvatski se narod još tješnje povezao i okupio u HSS, jer je uvidio opasnost i nepravdu ondašnje centralističke vlade, kojoj je bila na čelu Karađorđevićeva dinastija. Tada se stavio na čelo stranke dr Maček, taj nametnuti vođa, ali kako je narod volio svoju stranku, prihvatio je i gotovo nepoznatog dr Mačka. Dr Maček je skupa s pokvarenom gospodom tu ljubav hrvatskog naroda prema HSS htio iskoristiti u svoje lične svrhe pa je, što je danas svakom Hrvat dobro poznato, iznevjerio naš seljački narod, Radićev program i stranku HSS, a sada i republiku. Kada se oluja nadvila nad našom zemljom, bojazan je bila, da će hrvatski narod propasti, jer ga je nametnuti vođa sa svojom okolinom izdao. Nije sasvim oprao ruke od naroda, već je lukavo s frankovcima i klerikalcima doveo ustaše u našu zemlju, predao svu vlast u ruke tih najvećih zlikovaca i na kraju pozvao čitav narod, da se pokori ustaškoj državi, da je potpomaže i da s njom surađuje. Poslao je svoje agente, da obavijeste narod, neka ide u domobrane, jer da je to Mačekova vojska, dok su ustaše Pavelićeva. Ti su agenti širili lažne parole, parole pune lažne slasti, kojima su pokušavali hrvatskom narodu »zasladiti« usta. Ovi su fišćali dobro znali, da Hrvati nemaju svoje države preko 800 godina i baš zato su mu gorka usta htjeli osladiti lažnom slašću. S druge strane obećavali su, da će protjerati sve Srbe pa da će za Hrvate biti dosta zemlje i blaga. Da bi narodu posve »zasladili« život, nabavili su mu i nekakvog talijanskog princa i odredili ga za kralja svima Hrvatima. Ali za sve te obmane i laži hrvatski narod nije htio čuti, znao je da je takozvana NDH fašistička tvorevina, znao je, odakle je došla i koja joj je svrha.

Maček nas je zvao krivim putem. On, da je bio pravi vođa, trebao je i poginuti za svoj narod, ako je bila potreba, kao što je poginuo i Stjepan Radić, ali narod nije smio varati ni u propast voditi. Hrvatskom se narodu srce kidalo, kada su zlikovci ubijali našu braću Srbe, kada su raspravili našu milu domovinu, dijelili njezine najbolje dijelove tuđinu, tako našu Dalmaciju, kolijevku Hrvatsva, fašističkoj Italiji, a divno Međimurje Mađarskoj.

Hrvatski seljački narod tuđe poštuje, ali svoje ne da. Nije htio ni latinskog kralja, jer on ne će dinastije, pa bio to Srbini ili Latini ili bilo tko. Hrvatski se narod usprkos svemu tome počeo organizirati i dizati u borbu za slobodu. Hrvatski je narod ustao, da obrani srpski narod, da sačuva čast hrvatskog imena, da stvori bratstvo i jedinstvo našega naroda, Srba i Hrvata i svih naroda Jugoslavije, da sačuva cjelinu naše države, da povрати narod naše Istre, nepravdno otcijepljenje još poslije prošloga rata. Hrvatski narod hoće, da se riješi sisavaca, koji su mu krv sisali, hoće i želi, da sa svim narodima Jugoslavije dijeli zlo i dobro i da učvršćuju bratstvo i jedinstvo sagrađi moćnu Demokratsku i Federativnu Republiku Jugoslaviju, u kojoj će svi naši narodi biti zadovoljni i ravnopravni. Hrvatski narod, kako se znao izvući iz najopasnijeg stanja

svoje zemlje, iz žvala strašnoga lava, znao oprati ljagu s lica Hrvatske i riješiti pitanje stotinama godina traženo, tako će uređiti i svoju bolju i sretniju budućnost.

Hrvatski će narod i ovoga puta, kada se radi o našoj budućnosti, o uređenju naše zemlje, znati kazati odlučnu riječ, te će 11. studenoga glasovati za ono, za što su dali svoje živote i svoju krv najbolji sinovi našega naroda ne samo kroz prošli rat, nego kroz vjekove. Glasovat će za republiku, glasovat će za svoju slobodu i svoju budućnost. Ne bi bilo dobro, kad bi itko ostao pasivan, jer će pasivnost naših neprijatelji iskoristiti za sebe i neiskorištene glasove pripisati sebi. Zato nitko od nas Hrvata ne će dozvoliti, da se njegovim glasom koristi naš veliki neprijatelj, neprijatelj slobode. Žene naše, koje su do sada pokazale veliku svijest, ne će izostati, već će 11. studenoga svaka dati svoj glas za svoju slobodu i svoja pokoljenja. I naša omladina treba da pravilno dokazuje našem narodu, kako je korisno glasovati za republiku, a kako bi bilo štetno, kad bi tko ostao pasivan ili glasovao protivno.

Hrvatski seljački narod provodi organizaciju HRSS i obnavlja svoju stranku u svakom selu. Treba dobro paziti, koga će pustiti u stranku. Treba da uđu svi ljudi, žene i omladina, koja je navršila 18 godina, ali ne oni, koji su se ogriješili o stranku i njezin program kao i o tekovine narodnooslobodilačke borbe. One, koji se nisu ogriješili, treba posve obuhvatiti, da seljački narod bude organizovan i da misli o svojoj budućnosti, kako će svoj seljački život prosvijetliti, poboljšati i poljepšati, tako da ne bude iza drugih staleža. To će jedino postići putem čvrste seljačke organizacije. Članovi HRSS biraju između sebe slobodnom voljom svoj Izvršni odbor, svoje vodstvo. Izvršni odbor sačinjavaju: predsjednik, potpredsjednik, tajnik, blagajnik te 4 do 8 odbornika prema veličini sela i broju članova. Kada se provede organizacija po svim selima, gdje ima pristaša HRSS, onda će se sazvati kotarska konferencija od svih predsjednika, potpredsjednika, tajnika i blagajnika, na kojoj će se izabrati kotarsko vodstvo HRSS. U okrugu Srednje Dalmacije već smo započeli s obnovom organizacija HRSS. Kotarska organizacija HRSS kotara Vrlika na čelu s predsjednikom Pijom Jakelićem provela je po svim selima kotara, gdje živi hrvatski narod, posebno u selima: Maovice, Podosoje, Garjak, Ježević, Majkovo, Vinalić, Kijevo, Kosare kao i u samoj Vrlici živu aktivnost. Do sada je upisano 2.516 članova. U kotaru Muć sastali su se pristaše HRSS i izabrali privremeni Kotarski odbor na čelu s predsjednikom Marijanom Stričevićem. I kotarski odbor Trilj izabran je od starih pristaša HRSS. Isto je učinilo i selo Trijarića Donja. Kotar Split izabrao je svoj Izvršni odbor na čelu s predsjednikom Matom Aljinovićem. I kotar Sinj je okupio sve svoje stare pristaše republikance. Eto, kako se iz ovoga vidi, HRSS u Srednjoj Dalmaciji počinje svojim organizacionim radom. U nove organizacije HRSS ulaze samo vjerni i dosljedni pristaše nauke Antuna i Stjepana Radića.

Na kraju bih htio naglasiti, da HRSS ne će strančariti, nego će sve svoje snage dati za ujedinjavanje, za slogu, bratstvo i jedinstvo naših naroda. Ona je stranka, koja je spremna da u Jedinstvenom frontu najiskrenije radi u duhu neumrle bra-

će Radića, u duhu Sveslavenstva sa svojim Izvršnim odborom na čelu za učvršćenje seljačko-radničke republike.

Nikola Sikirića, seljak
član Izvršnog odbora HRSS

Sve pošteno pod barjak republike!

Jedanesti, jedanaesti, oj,
Čuj seljače moj!
U redovno ajde biralištu
To narodni interesi ištu.
Kad pred odbor ti izborni stupiš,
Dužnost svoju da tamo otkupiš,
Reci žurno, kako to mirita:
»Ja glasujem za maršala Tita,
Za velikog borca i patnika,
Vjernog naše domovine sinka.
Glasam sada i opet glasat ću
I svoj život za Maršala dat ću!
Povjerenje naše Ti dajemo,
Mili Vodo, u Te vjerujemo.
Ti si temelj naših boljih dana,
Ti si naša snaga i obrana.
Uzalud je kojekakovičim
Nevaljalcim, golišavim pticim;
Uzalud im bacati udice,
Maskom laži prekrivati lice;
Uzalud im trošiti papira
Ne će seljak kud ta glazba svira.
I ovaj put ostat ćete sami,
Jer naš seljak nije već u tami.
Seljak znađe kud ga Tito vodi,
Seljak znađe kojim putem hodi.
Naš je program narodna država,
U državi poštena uprava,
Svak da živi od svojega rada
Pošten čovjek ne smije da strada.
Uz Tita smo isto ko klisura,
Jer nam uza nj pravica sigura.
Mi smo radni, čili i veseli,
Jer smo prve plodove poželi;
Zasnovali narodnu državu
I postigli svoju svetu pravu,
Na čelu joj republika Tvoja
Izgrađena od krvi i znoja.
Radnik seljak sad će upravljati
I narodno bilo prislusati;
Nestati će golih, bosih, gladnih,
Što su muku podnosili jadni,
A nastupit mora blagostanje
Za svakoga ni više ni manje.
Neprijatelj propast sirotinje,
Potonuo ko u more sinje.
Na mišicam seljačkih sinova
Država se izgrađuje nova,
Što je trulo i što misli tatski
Pod naš barjak ne spada seljački.
Neki jesu podignuli glavu,
Ko predali da smo zaboravu,
Kad Radića, vođu velikoga,
Napadali jesu bez razloga.
Što mislite gospodske mušice
Da vam pravo ne vidimo lice,
Vučju dušu u koži od ovce
I Judine u kasama novce.
O, znamo vas, ptice izdajice,
Lažne maske što vam kriju lice!
Uzalud vam trošiti novaca

Sve se vaše na bumšte baca,
A prezir vas od naroda prati,
Koji će vas na račun pozvati
I platiti po zasluži trude —
Usijane, jadne glave lude!
Sramite se vi crnci gavrani,
Bestidnici što vas selo hrani.
Ako čaša strpljenja prekipi,
Računi vam ne će biti lipi.
Zar je seljak predo zaboravu
Onu viku i paklensku lavu,
Kad Radića vođu velikoga
Napadali jeste bez razloga;
Zar mu niste i smrt pripremali,
U srcima pa se radovali,
Kad nam teško ranjen vođa pade
Tko je na vam' opazio jade;
Šaptali ste vi po kavanama:
»Vrlo dobro, blago ti ga nama,
Čoban pade, razbit će se stado.
Narod ćemo zajašiti rado,
Razbit ćemo tu seljačku slogu,
A rastjerat rađu preubogu.«
Al planovi ljudi propadoše,
Jerbo ste ih sagradili loše,
Pa sad kad se okupilo selo,
Okolo Tita složno i veselo,
Vi gospodsku podigli ste nogu,
Da bi našu raspokali slogu.
Sretni bi vi i veseli bili,
Kad bi našu slogu sahranili!
Ludo ti je pomisliti Bože,
Da tko narod razjedinit može,
Jer pod drugim koji kopa jamu
U nju glavu sahranit će samu.
Ček' gospodo, tu sav narod stoji,
Koji žrtve milionske broji
I on traži što njemu pripada;
Da sam sobom upravlja i vlada,
Da gospodar svoje muke bude,
S mirom svoje da uživa trude!
Za sve ovo on će prije zore
Pohrliti listom na izbore.
Kada braćo vi glas svoj dadete,
Onda gromkim glom zapjevajte
Reakcija nek sveg svijeta čuje,
Da naš narod ne će da robuje,
Da je protiv kralja nasilnika
I ostalih tuđih plaćenika,
Da Titovu hoće republiku,
Koja mu je za ponos i diku!
Republiko, vrednija od zlata
Iz krvi si naše iskovata,
Mi i danas za te glasujemo,
Nikad te se odreći ne ćemo;
Dok se sunce plavim nebom šeće,
Narod ti se izneverjerit ne će.
Neka dovijek živi republika
Složne braće: seljaka — radnika!

STANKO ŠKARE, seljak

Izbori — dokaz naše zrelosti

Približava se veliki povijesni dan za sve narode Demokratske Federativne Jugoslavije. Sve bliže je 11. studeni kad će svi muškarci, žene i omladinci iznad 18 godina svojim pristupanjem na izbore dokazati da su dorasili ovim velikim danima i sposobni da pred izbornim kutijama polože ispit zrelosti. Svi ćemo pristupiti tom ispitu. Nitko pošten ne će izostati. U tome ćemo se natjecati selo sa selom, grad sa gradom. I najveća sirotinja, pa bila na pol bosa i gola poći će toga dana da dađe svoj glas za bolji život — za republiku. Ispit koji ćemo tog dana polžiti ne će biti težak, jer smo ga mi već u teškim danima položili, boreći se protiv narodnih izrabljivača, kraljevskih slugu, kundaka i pendreka, ustaško-četničkih koljača i narodnih krvopija.

Braćo i drugovi! Mi podravski seljaci kao i svi ostali izbornici širom naše mlade republike Jugoslavije znademo da se toga dana rješava sudbina i onih pokljenja koja dolaze iza nas, a ne samo naša i radi toga poći ćemo na izbore

neka cijeli svijet vidi, da je »Tito naš — a mi njegovi«. U tome nas ne će smesti oni, koji u zemlji šapću i rovale, jer ih mi dobro poznamo, jer znamo kako su radili i kako su pravdu krojili narodu kroz 27 godina, dok su nam sjedili na grbači i upravljali našom zemljom.

»Na 11. studena, na prvim slobodnim izborima bez sile i kundaka dobit će oni jednodušni narodni odgovor: »Daleko vam kuća!«

Toga dana dat ćemo svi mi svoj glas za takve seljake, kao što su: Franjo Gaži, Stjepan Prvčić i drugovi i za takve školovane ljude, kao što su Dr. Vladimir Bakarić, Dr. Ivan Ribar i naš starina Vl. Nazor, koji su se u teškim danima zajedno sa narodom borili protiv tuđinske, fašističke okupatorske vlasti, a nisu sjedili u zapečku kao Maček i njegovi pajdaši.

Što je bilo, vratiti se ne će!
Živila republika!

Vinko Jug, seljak — stari republikanac, Veliki Otok, Podravina

Stvarni dokazi, a ne laži

Za vrijeme okupacije trubila je lažna ustaška propaganda svašta, ali ništa dobrog o našoj Narodnooslobodilačkoj vojsci i borbi.

Tako na primjer, kako narodnooslobodilačku borbu vode sami komunisti i velikosrbi, a ne i Izvršni odbor Hrvatske republikanske seljačke stranke s brojnim pristašama, koji su ostali vjerni nauci braće Radića, stali na stranu poštenja i pravde i na poziv Izvršnog odbora HRSS pošli u borbu protiv okupatora i njegovih domaćih slugu; nadalje, kako će u slučaju pobjede Saveznika u našoj zemlji biti uveden komunizam i velikospski režim.

Mnogi neupućeni i zavedeni povjerovali su novu narodnu vlast i danas lojalno sudjenjem naše prave narodne vlasti stvarne činjenice otvorile su im oči, te su uvidjeli, da su bili zavedeni. Mnogi i mnogi prigrlili su novu narodnu vlast i danas lojalno surađuju u izgradnji naše razorene i opljačkane domovine.

Međutim još ima agenata raznih političkih špekulanata, neprijatelja naroda i narodne slobode, i prodanih sinova naroda. a bilo bi čudo, da ih ne bi bilo, koji love u mutnome, traže svoje žrtve, šire lažne vijesti tako, da kod nas vlada jednopartijski sistem, da drugovi komunisti imaju svoje prikrivene ciljeve i da se s njima ne može raditi i tako dalje. Sve to govore i iznose s jednim ciljem, da unesu zabunu, da razbiju naše redove, to jest da razbiju savez seljaka, radnika i poštene inteligencije.

Ti naši neprijatelji ne će da vide, da su se drugovi komunisti goloruki digli protiv do zubiju naoružanog neprijatelja, da spaše sve naše narode od uništenja i istrebljenja, pa tako i nas Hrvate. Oni ne će da vide, da su drugovi komunisti za vrijeme narodnooslobodilačkog rata poslji na svakom koraku iskreno i pošteno pomagali Izvršni odbor HRSS, da obnovi i organizira stranku, koju je bivše izdajničko vodstvo upropastilo.

Oni ne će da vide stvarne činjenice, koje

ruše sve te njihove laži, oni ne će da vide, da drugovi komunisti pošteno i lojalno rade u narodnoj vlasti u zajednici sa čestitim i poštenim prvacima Hrvatske republikanske seljačke stranke i njezinim pristašama kao i s ostalim vanstranačkim rodoljubima. Svi zajedno bez ikakvih svojih posebnih ciljeva rade otvoreno i pošteno na ostvarenju zajedničkog programa, a to je program Narodnog Fronta, tog moćnog oružja u rukama svih naših naroda. Mi Radićevci, sretni smo, da je taj program Narodnog Fronta istovjetan s naukom braće Radića, a to je republika, narodna vlast, socijalna pravda i bratska uzajamnost svih slavenskih naroda. Za taj program borio se i dao svoj život i naš blagopokojni učitelj Stjepan Radić, a na tome programu pošteno rade i borili su se za njega i braća radnici komunisti i mi pravi pristaše HRSS zajedno s njima.

Ovakvim složnim i iskrenim radom postići ćemo mnogo dobrog na korist našeg naroda, a naši neprijatelji, koji love u mutnome i šire kojekakve lažne vijesti, pucaju od jada videći, da im je uzaludan njihov rad, da razbiju naše redove.

Radeći kao pristaše HRSS u uličnim, rajonskim i gradskim odborima trebali su ti širitelji lažnih vijesti vidjeti, kao što sam ja vidio, iskren i nesebičan rad drugova komunisti, koji marljivo i iskreno surađuju s nama pristašama HRSS, da bude sve organizirano, kako treba i da bude onako, kako je na korist naroda, kako bi narod bio što više zadovoljan.

Izbori za Ustavotvornu skupštinu 11. studenoga najbolje će dokazati svim rušiteljima narodne sreće, da je ispravan bio put, kojim je išao i kojim sada ide Izvršni odbor Hrvatske republikanske seljačke stranke, kao i svi njezini poštene pristaše, koji su ostali vjerni nauci braće Radića i programu HRSS.

Franjo Staroveški
tajnik rajonskog odbora HRSS
Trešnjevka (Zagreb)

Što nam povijest priča

Hrvatski je narod do pred 1400 godina živio daleko na sjeveru s našom slavenskom braćom u današnjoj Rusiji. Imao je svoje glavare i knezove, a prošlo je više od tisuću godina, kako je imao svoje domaće kraljeve. Ali neslogom hrvatske gospode, koja se otimala za kraljevski prijestol, došlo je i među Hrvatima do svađe pa i do krvoprolića. To je znao iskoristiti tuđin, koji je onda pomoću pokvarene gospode na najveću nevolju sirotinje ugrabio hrvatsku krunu. Tako su nam kraljevi bili tuđini, koji nisu znali i nisu htjeli znati za našu nevolju. Naš je hrvatski narod robovao i tuđoj i svojoj vlasteli, a najviše Nijemcima i Mađarima. U prošlosti se narod pokušavao izvući iz ropstva. Podizao je ustanke, bune, pa tako i onu pod Matijom Gupcem, ali su svakiput gospoda izdala i napuštala narod i narod bi opet upadao u još gore i teže ropstvo.

Upravo je 40 godina prošlo što se svesmogući Bog smilovao našem narodu i poslao nam prave vođe, koje je rodila i odnjehala prava seljačka majka.

Bilo je i prije ljudi, koje je rodila seljačka majka, ali oni nisu marili za seljačke muke i patnje, nego su svoje poglede okretali tuđinu te s njime skupa tlačili svoju seljačku braću.

Ali kada je čaša gorčine bila napunjena do vrha — ustadoše braća Ante i Stjepan Radić, sinovi seljaka, da izvedu iz nevolje svoj narod.

Navršila su se četiri desetljeća, što su ta dva muža posijali sjeme, iz kog je izraslo jako stablo — Hrvatska republikanska seljačka stranka. Iako su to stablo neprijatelji pokušavali kljaštriti, ono se sve jače razgranjavalo i širilo.

Međutim nakon njihove smrti uzeše drugi vrtlari da njeguju to stablo. Ali oni ne bijahu više seljački sinovi, nego izrodna djeca svoga naroda i umjesto da njeguju stablo, oni ga počеше trgati, što više dozvolje tuđincu, da se pokušavaju iščupati korjenje.

Ali se srećom rodi pravi vođa, sin seljaka tamo u Gupčevu Zagorju i on povede narod u borbu do pobjede, protjeravši samozvane vitezove. Seljački narod je sada gospodar svoje vlasti i svoje sudbine. Sku-

pa s radništvom i poštenom inteligencijom stvara zakone, da izmučeni jugoslavenski narodi dođu do punog blagostanja.

Danas je dano pravo glasa ne samo mužu, nego i ženi, mladiću i djevojci, tako da zajednički odlučuju o sudbini svoje zemlje i o boljoj budućnosti svojoj i svojih potomaka.

Govore naši neprijatelji: »Što će ženama pravo glasa — zašto su one izjednačene sa svojim muževima?« Oni to govore, jer im je teško pri srcu, kad vide naše žene, našu omladinu, našu Jedinstvenu frontu, sav naš narod, kako se odaziva pozivu svog velikog junaka maršala Tita u izgrađivanju svoje republike, koja će poštivati onoga, koji na svojoj grbači od zore do mraka, po kiši, zimi i vrućini nosi najveći teret, a to je seljak i radnik.

Narod je danas nakon stoljetnih patnja, muka i stradanja uzeo svoju sudbinu u svoje ruke, riješio se trutova i narodnih izrabljivača, izrođenih sinova i sada izgrađuje novu pravednu državu, koja ne će biti u rukama ni monarha ni grofova ni popova, a ni raznih fiškala, koji su stoljećima izrabljivali svoga siromašnog brata. Nenarodna pokvarena gospoda dolazila su ranije do časti i vlasti preko sirotinje, a pomoću tiranije i diktatura. Toga više ne će i ne može biti. Više ne će jedna klasa tlačiti drugu. Takva su vremena za uvijek prošla. Danas su i radnik i seljak i narodna inteligencija ravnopravni. Nema i ne smije biti više razdora i nesloge. Danas smo se riješili nenarodne izrodne gospode. Svi su pokvarenjaci otpali i mi mirno stupamo stopama velikih naših učitelja braće Antuna i Stjepana Radića. Našom borbom ostvarili smo sve ono, što su oni naučavali i sada ostvarene težnje moramo i trebamo sačuvati, da nam pokvarena gospoda ne unište tekovine naše borbe u punoj bratskoj slozi s ostalom našom braćom, s radnicima i poštenom inteligencijom osigurati sebi svoju punu sreću. Zato ćemo svi 11. studenoga na izbore za republiku i narodnu vlast, za bolju i sretniju budućnost svijetu nas svega našeg naroda.

Antun Žeger, seljak iz Šišljićeva,
bivši predsjednik mjesne
organizacije HRSS

Naši Ličani u Vojvodini

Napaćeni i iscrpljeni, ali herojski narod Like, počeo je primati nagradu za sve ono, što je pretrpio kroz četiri i pol godine. Iz popaljene Like krenule su se ravnu Vojvodinu četiri povorke Ličana. U tim povorkama ušli su borci, invalidi i seljaci s junačkim majkama i ženama palih boraca, sa svojom unučadi i malom dječicom u ravnice Vojvodine, na stovarinu svojih bradjedova, da obnove pradjedovska ognjišta, koja su im tuđinci privremeno bili prisvojili.

U tim povorkama bio je i kotar Gračac, koji se naselio u selo Filipovo, u kotaru Odžaci, a u kojem su do nedavno gospodarili gestapovci. Dva smo dana bili smješteni u nekoliko kuća na zajedničke kuhinje. Drugi dan je povjereništvo za kolonizaciju počelo djeliti kuće, a narod primati hranu iz skladišta, koja su vrijedni sezonski radnici napunili. Istog dana narod je počeo kuhati, svaka obitelj za sebe u svojoj kući. Dobili smo namještaj kao i posteljinu te nešto odjevnih predmeta, kuhinjskog posuda i svega ostalog - što je najpotrebnije. To je sve sačuvala narodna vlast i savjesna uprava narodnih dobara ovoga sela.

Sa sobom smo doveli organizovanu čitavu radnu brigadu, formiranu od omladine i mladih udovica na čelu s invalidima kao rukovodiocima. Šesti dan po svom dolasku krenula je brigada sa svojim zapovjednikom Dukićem na posao. Jedni bataljoni pošli su u berbu kuku-

ruza, drugi na kopaње krupira, treći da tuku konopljinu sjeme, a neki da sijeku suncokret i t. d. Po svim našim poljima i vinogradima orila se pjesma rada, koja danas odjekuje ravnom Vojvodinom i podsjeća na ljute bojeve, na pale druge i kamenitu Liku. Neka i dalje govore raznobojni reakcioneri i natražnjaci, kako nema sloge među našim narodom, kako se ne ćemo snaći u novim prilikama i kako ne valja zrak i voda, kako će nas prezirati ljudi, koje smo ovdje našli te kako uopće ne ćemo moći ovdje živjeti.

Neka takvi dodju u Filipovo, neka obidju naša polja, naše kuće i tvornice, pa će naći omladinu, koja nije samo srpska, nego i hrvatska i mađarska pa i njemačka, koja udarnički radi i pjeva pjesmu rada, bratstva i jedinstva.

Zaklinjemo se mi, narod herojske Like, da ćemo isto onako, kako smo ustajali u borbi, još energičnije i s većim elanom obnoviti našu razorenu domovinu. Poručujemo ujedno svima natražnjacima i pokvarenjacima, da se ostave prljava posla. Dosta je bilo rata i razaranja. Nas neka puste u miru, da liječimo naše rane, ili u protivnom iskrčiti ćemo ih, kao što dobar gospodar krči nepotreban korov iz svog polja.

Juraj Franić, seljak,
hrvatski naseljenik iz Like, u selu
Filipovo (Vojvodina)

Kako da iskorijenimo sebičnost iz naše sredine

Egoizam ili ljudska sebičnost jako se razmahala osobito posljednjih tridesetak godina, t. j. od početka prvog svjetskog rata.

Neću se upuštati u to, kakav je razvitak danas postigao egoizam u našim gradovima, ali o njegovim pojavama na selu htio bih progovoriti nekoliko riječi.

Još prije prvog svjetskog ili imperijalističkog rata riječ egoista ili sebičnjak rijetko se čula u našim selima. Istina, bilo je stanovitih iznimaka, ali se to u glavnom odnosilo na pojedine trgovce, vinotračce i na po kojeg seoskog zelenaša.

Seoski gospodari posjedovali su skoro podjednaku površinu zemlje, pa su se u pojedinim prilikama znali međusobno pomagati. Ako je trebalo okopati vinograde ili kukuruz, posijati žito, pokositi, srušiti ili dovesti sijeno, sjeći ili dovesti ogrjevno ili građevno drvo, susjed je susjedu rado pomagao. Najprije bi se posao svršio jednomo, pa onda drugome. Radilo se s pjesmom te se u slozi sve dospjelo obraditi. Isto tako, ako je susjed od susjeda trebao što u naravi, u novcu ili u čemu drugome susjed je susjedu pozajmljivao rado i bez prigovora. U slučaju bolesti, smrti i drugih nezgoda susjed je susjeda opet pomagao do krajnjih granica mogućnosti.

Zašto je to tako bivalo? Zato, jer je narod živio slavno, međusobno se pomagao i nije bilo današnje velike razlike i nejednakosti u zemlji, stoci i u drugom imetku, koja je nastala manjim dijelom, što su se iz Amerike povratili mnogi naši ljudi. A najvećim dijelom špekulacijom i glavnicama domaćih ratnih i poslijeratnih lihvara, egoista i zelenaša.

Eto, zato danas jedan posjeduje pedeset, sto i više jutara zemlje i uživa, dok njegovi susjedi, više od polovice sela, nemaju, koliko on sam ima.

Zar je ovakav poredak bio pravedan? Zar je on socijalan i može li dovesti do blagostanja? Ne, jer dokgod bude velike razlike u posjedovanju zemlje i dok bude vladala pohlepa za tuđim, blagostanja neće i ne može biti. Dokgod se bucu gomilala bogatstva i vladala društvena nejednakost, vladat će oholost, himba, laž, cinizam i svi drugi poroci, koji izviru iz tih društvenih slabosti. Bogati se uvijek drže vrijednijima i pametnijima od siromaha. Ali vrijednost ne čini on sam po sebi, već ga uzdiže njegova zemlja, bogatstvo, veliki posjed, kojeg posjeduje i kojega je vlasnik. Bilo je mnogo slučajeva kada su pojedini bogataši, posjednici bili puke neznanice, ali su uz imetak i bogatstvo, koje su nagomilali, predstavljali u društvu i

okolici umnog i razboritog čovjeka.

Svi znamo da bogataš, pogotovo ako je zle savjesti i pokvarene duše, gleda svog siromašnog susjeda nekako s visoka i potcjenjuje ga, čak mu se i ruga. Bogat se obično stidi svoga siromašnoga susjeda pa mu tako ne će ništa ni da pozajmljuje, a kamo li da bi mu pomogao u potrebi. Stid ga je pa ne će više ni s njim zajedno sjediti, a veseli ga, ako bi susjedova čestica zemlje eventualno ostala neobrađena, a pogotovo ako ga zadesi nesreća, bolest, smrt, požar, uginuće stoke i drugo. Ude li bogati čovjek u kakvo društvo, odbor, organizaciju ili slično, što je kao bogataš imao uvijek mogućnost, onda tek za njega nastanu lijepe i pogodne prilike, u kojima nastoji da svakom zgodom ponešto izvuce za sebe. Za općenitost ga je bila mala briga, a osobito za seosku sirotinju. Zato je on i nastojao na sve načine, da ospori gospodarstvo pomaganje i napredak svojih susjeda. Često nije prezao ni pred najpodlijim i najsrमतnijim objedama i klevetama, čak ni pred potplaćivanjem ljudi zle savjesti, samo da naudi susjedu bilo moralno ili materijalno. Mnoga su stromašna polja znala ostati neizorana, nenagnojena i nezasijana, a sve zbog hirova i pakosti egoista, koji nisu htjeli da se siromašnima pomogne. Mnoga su osušena sijena siromahu često prokislila, jer je tako htio seoski sebičnjak, samo da susjed nema dobrog sijena.

Mnoga je sirota majka zaplakala nad bolesnim čedom, kada joj koji seoski lihvar nije htio ni na najpozniznije molbe uzajmiti potreban novac, da vozi dijete k liječniku. Sjećam se iz okolice Svetojanskog Prigorja, gdje je jedna siromašna žena morala založiti oveću livadu za 1000 dinara, koji su joj bili potrebni za pokop umrle svekrve. Druga jedna žena za pokop sina morala je prodati ljep vrt pod kućom, da plati stvari za odar i pogreb. Takvih primjera, kada seoska sirotinja gubi svoju najbolju zemlju, imade na pretek te bi se mogle napisati čitave knjige. Čovjek egoista nije samo škrt, već je on i pohlepan te samo vrebja zgodu, da koga od susjeda zadesi nesreća, bolest i nužda, da se dočepa tuđega imanja. Zato i postoji danas ogromna posjedovna razlika u zemlji u mnogim našim selima. Tako su u glavnom nastali veliki posjedi i bogatstva.

Postavljalo se pitanje, kako da se naše selo u širem smislu riječi riješi te more, koja se krivnjom i propustima dosadašnjih zakona predboko uvriježila u njegove običaje i njegov organizam. To se pitanje uvelike kosi s dosadašnjim slobod-

nim sticanjem privatnih dobara, koja je pojedinac nagomilavao bez granica, jer su slobodnom kupnjom i prodajom nicala preko noći bogatstva i bogataši na jednoj strani, a na drugoj se stvarala seoska sirotinja težaka-nadničara, koji niti su svoji gospodari, a niti su čije sluge.

Zašto je tako bilo? Zašto su se stanovnici naših sela natezali za zemlju kao psi za izjedenu kost? Zato, da od njihovih svađa i zadjevica netko živi. Tko je živio od tih seoskih zadjevica? Živjeli su veleposjednici, narodni izrabljivači, odvjetnici, sudski i gruntovni činovnici, mjernici i razni perovođe.

Zato, riješiti se toga duboko uvriježenog narodnog zla, ljudske sebičnosti, znači preurediti cijeli tok društvenog ljudskog života na nove smjernice. A to se najbolje postizava agrarnom, odnosno posjedovnom reformom, na temelju koje će se sva veleposjednička zemlja i svi postojeći posjedi, koji se nalaze u rukama nezemljoradnika, odzimaју i uručuju onima, koji zemlju obrađuju i od nje žive. Uz to, kad

se naša sela i naša gospodarstva opskrbe s naprednim pomagalicama u umjetnoj i prirodnoj snazi, kao vodovodom, električnom rasvjetom i pogonom te zdravstvenim, prosvjetnim, zemljišnim i građevnim stručnjacima te poljoprivrednim strojevima za napredno obrađivanje svakog takvog gospodarstva, stvorit će se blagostanje i sreća naroda. Na vlastitim gospodarstvima smirit će se današnji brojni seoski proletarijat i sitni posjednici, koji su do danas bili nadničari-težaci pojedinih seoskih gospodarstava, te tako najčešće trošili svoju snagu za mizernu plaću, koja im nije dostajala za čestito uzdržavanje i život njih samih, a kamo li još i njihove obitelji.

I zato samo sređenjem agrarnog pitanja nestat će u našim selima egoističkog i natražnjačkog društvenog poretka, koji je bio glavni i najveći krivac ljudske sebičnosti, ratova, parničenja, mržnje, osvetne i svekolikog zla svakog člana ljudske zajednice, pa i cijelog čovječanstva.

Joža Rudar,
sitni posjednik Sv. Jana

Seljački dugovi

Pitanje seljačkih dugova posebno je poglavlje u našem narodnom životu. Ono se poteže od davnih vremena, i nikome nije do sada pošlo za rukom, da to pitanje riješi i skine s dnevnog reda. Razlog je jasan. Oni koji su do sada bili na vlasti niti su htjeli niti mogli riješiti pitanje seljačkih dugova, jer su sami bili vjerovnici ili predstavnici vjerovnika zaduženih ili prezaduženih seljaka, i tako vukli korist baš od ove seljačke nevolje. Otkada se je raspala kućna zadruga i otkada je tako seljak izašao izvan kruga svoje zadruge i svog sela, postao je žrtva kapitalističkog poretka. Njegov rad i njegovi proizvodi postali su plijen tako zvane slobodne izmjene dobara, u kojoj je on zbog pomanjkanja novčanih sredstva morao izrubit utakmicu u toj tako zvanom slobodnoj konkurenciji.

Seljački dugovi u bivšoj Jugoslaviji munjevito su rasli, oni su se penjali iz godine u godinu, jer je financijska politika svih vlada stare Jugoslavije bila u znaku kapitalizma i industrijalizacije na štetu gospodarskog podizanja sela i moderniziranja seoskog gospodarstva uopće. Kada su ti dugovi postigli takvu visinu, da su postali opasni za tadašnji »mir i red«, počeli su ondašnji vlastodršci bacati seljačkom narodu prašinu u oči svojim obećavanjima o razduženju seljaka. Bilo je više takvih pokušaja, dok konačno 1936. nije osvanuo zakon o razduženju seljaka. S punim pravom rekao je naš savezni ministar industrije Andrija Hebrang, da bi ovaj zakon stare Jugoslavije morao nositi ime Zakon za zaštitu banaka.

S tim zakonom ne samo da seljaci nisu bili razduženi, nego su oni postali još veći dužnici Privilegovane agrarne banke, koja je postala vjerovnik gotovo svih prezaduženih seljaka, i koja je neumoljivom strogošću utjeravala te dugove. Budući da je najveći dio seljačkih dugova nastao ne zbog toga što su seljaci pozajmivali novac da ga ulože u poboljšanje i za unapređenje svog gospodarstva, nego su ti dugovi činjeni za pokrivanje dnevnih potreba, jasno je, da seljačka gospodarstva nisu mogla odbacivati toliku dobit, da bi seljaci mogli uzdržavati sebe i plaćati dospjele kamate. Ako uz to naiđe suša ili poplava, ako dođe jedna nerodna godina, seljak ne samo da ne može platiti dospjeli dio duga nego se mora iznova zadužiti da pokrije troškove za uzdržavanje golog života. A kakav je to život bio kod najvećeg dijela seljaka u staroj Jugoslaviji, svima nam je još u živoj uspomeni. Seljak, koji je obrađivao zemlju u najvećem dijelu stare Jugoslavije nije imao ni dovoljno kruha, a da se ne govori o ruhu, o udobnom stanu i o drugim materijalnim i kulturnim potrebama sadašnjeg čovjeka.

Posljedica ovog zakona stare Jugoslavije o razduženju seljaka bilo je ponovno zaduživanje širokih seljačkih slojeva. Seljački posjedi išli su na bubanj, gomilao se je broj seljaka bez imalo zemlje, seljaci su počeli bježati u gradove, da kao nestručni radnici zaraduju svoj tvrdi kruh. I to bi išlo ovako

dalje, da nije Narodnooslobodilački pokret, koji je poveo narode Jugoslavije u borbu za oslobođenje domovine, napisao na svoju zastavu i socijalno oslobođenje naroda nove Jugoslavije. Nije prošlo ni punih šest mjeseci od protjeravanja okupatora i njegovih sluga sa čitavog našeg narodnog područja, narodna vlast priazi već ostvarivanju i svog drugog cilja: socijalno oslobađanje širokih narodnih slojeva. Seljaci su naravno na prvom mjestu kao najbrojniji stalež. Naša narodna vlast nije ni časa časila da skine seljaku najteže breme, a to su seljački dugovi.

Ovih dana prihvatilo je Predsjedništvo Privremene narodne skupštine zakon o uređenju seljačkih dugova. Po ovome zakonu brišu se jednostavno svi seljački dugovi osim onih, koji su namijenjeni uzdržavanju roditelja, žene i djece itd. Nijedan stalež ne osjeća tako težinu duga kao seljak iz jednostavnih razloga, što najveći dio seljaka teško dolazi do novca. Životno iskustvo naučilo je seljaka što znači dug. On je zato i stvorio poznate narodne poslovice: Tko je dužan i na Božić je tužan, dug je zao drug i slične. Ima ovakvih poslovice na pretek, a sve govore o teškom bremenu dugova. Sada je ovo pitanje riješeno i to radikalno brisanjem seljačkih dugova, ali to nije sve. Samim brisanjem dugova ne bi se mnogo pomoglo seljaku, ako on ne dođe u isto vrijeme do jeftinog kredita, da bi mogao poboljšati i unaprediti svoje gospodarstvo. On bi opet došao u prijašnje stanje i počeo se iznova zaduživati, nastali bi novi seljački dugovi. Zbog toga proučava narodna vlast osnovu, kako da seljaku pribavi jeftin kredit. Savezni ministar industrije Andrija Hebrang rekao je prigodom rasprave o prijedlogu za reguliranje seljačkih dugova, da se vlada već dugo bavi ovim pitanjem i da će ono biti riješeno u korist seljaštva.

Sve bi ovo bilo nemoguće u staroj Jugoslaviji ili tako zvanom NDH, jer u svim tim tvorevinama narod je bio samo predmet vlasti, dok je on sada u svojoj oslobođenoj domovini sam nosilac vlasti i kao takav poduzimlje sve što nalazi da je potrebno i korisno. Nikada se seljaci ne bi riješili dugova, da Narodnooslobodilački pokret nije skinuo seljacima s vrata nenarodne vlade, koje su živjele od izrabljivanja širokih narodnih slojeva, osobito one, koje su slatko i umiljato govorile o seljaku i radniku. Mi se svi još sjećamo, kako su i hrvatski skutoonoše Aleksandra Posljednjeg proglasili ovog krvnika »seljačkim kraljem«.

Zakonom o uređenju seljačkih dugova nastavlja naša narodna vlast veliko djelo oslobođenja. Političko oslobođenje bez socijalnog oslobođenja bilo bi nepotpuno, ostalo bi na pola puta. Bisanje seljačkih dugova, skrb narodne vlasti da seljak dođe do jeftinog kredita — sve su to veliki koraci na putu ostvarivanja socijalne pravde, s kojom je hrvatski seljački narod čeznuo i za koju se je uvijek borio.

Iz Hrvatske republikanske seljačke stranke

Brzjavni pozdrav Izvršnom odboru. — Izvršni odbor HRSS primio je ovaj brzjavni pozdrav: Izvršnom odboru Hrvatske republikanske seljačke stranke — Zagreb. — Narod općine Ribnik, kotara karlovačkog, sakupljen na predizbornoj skupštini u Ribniku pozdravlja Izvršni odbor HRSS u želji, da naš rad bude plodonosan u duhu nauke blagopokojne braće Radića, te željno očekuje dan izbora, kada će moći dati svoj glas za slobodu i republiku. — Živila republika! Živila sloboda! — Smrt fašizmu — Sloboda narodu! — Općinski odbor JNF-e Ribnik.

HRSS u Zagorju, Međimurju i Podravini. — Područje varaždinskog kotara Hrvatske Zagorje, Međimurje i Podravina — jest onaj kraj, u kome je republikanska misao braće Radića duboko ukorijenjena i proširena. Može se reći, da je Podravec, Zagorac, Međimurac istovjetan pojam sa pojmom republikanac i Radićevac. To se je pokazalo prilikom svih manifestacija republikanske stranke, od prvih dana njezinog opstanka do danas. Na svim tim manifestacijama prisustvovao je narod ovih krajeva gotovo jednodušno. Za vrijeme bivše Jugoslavije nije moglo poći za rukom nikakvom političaru i nikakvoj političkoj misli, da zatalasa široke narodne slojeve u Podravini, Zagorju i Međimurju. Samo je to bila misao braće Radića i samo je to mogao učiniti Stjepan Radić, kojega je narod ovih krajeva slijedio odano i odlučno, jer je Stjepan Radić govorio njegovim jezikom i propovijedao misli, koje su bile duboko usađene u srcima Zagoraca, Međimuraca i Podravaca. Nepobitan dokaz republikanskog raspoloženja i privrženosti Hrvatskoj republikanskoj seljačkoj stranci vidimo u činjenici, da je na izborima 1935. i 1938. na području varaždinskog okruga glasalo za tadašnju HRSS preko 90 posto glasača usprkos nasilja i zanovijetanja, što su ih vršili organi tadašnjih vlastodržaca. Ovo raspoloženje, ovo republikansko stanovište dokazao je narod ovih krajeva svojim ogromnim učestvovanjem u Narodnooslobodilačkom pokretu, bilo izravno u borbenim redovima, bilo pružanjem pomoći partizanskim odredima i Narodnooslobodilačkoj vojsci.

Odmah poslije oslobođenja počeli su se prikupljati stari pristaše republikanske stranke pod vodstvom prvaka koji su sudjelovali u narodnooslobodilačkoj borbi te je započeo rad oko obnove i organizacije stranke. Osobito živo gibanje među republikancima nastalo je onda, kada je Izvršni odbor HRSS ponovno proglasio stranku republikanskom. Nakon velebne skupštine HRSS u Zagrebu, na kojoj je iz varaždinskog okruga sudjelovalo preko 10 tisuća ljudi, žena i omladine, pristupilo se organizaciji stranke u varaždinskom okrugu. Članovi Izvršnog odbora HRSS Viktor Tot, Luka Papić i drugi danomice obilaze sela Međimurja, Podravine i Zagorja održavajući brojne sastanke s odborima i sa narodom. Narod prisustvuje ovim sastancima u velikom broju, daje oduška svom republikanskom uvjerenju, pozdravlja vodstvo Hrvatske republikanske seljačke stranke, čuju se česti poklici: »Hoćemo čuti Gažija, ne ćemo da znamo za Mačeka«, i slično. Narod je u svim

tim krajevima za narodni front, za Tita i Novu Jugoslaviju.

Filip Lakuš u Martinišću. — U Martinišću održana je skupština HRSS, kojoj je prisustvovalo oko 2.600 ljudi iz sela Gubaršvo, Proselnik i Jalsija. Na ovom zboru govorio je član Izvršnog odbora HRSS Filip Lakuš, koji je rekao, da bez republike nema slobode. »Kroz dvadeset posljednjih godina nismo se odrekli republike«, nastavio je Filip Lakuš. »Mi smo je nosili u srcu. Maček i gospoda ponašali su se i ponašaju još uvijek, kao da smo se odrekli republikanstva. Ali mi ćemo izaći na izbore i tako dokazati, da se ne ćemo odreći republike, jer smo se za nju teško i krvavo borili. Kad ostvarimo i proglasimo republiku, uredit ćemo je kao i naša vlastita polja«, završio je Filip Lakuš uz veliko odobravanje naroda.

Osnovan inicijativni odbor HRSS u Čakovcu. — U Čakovcu je održan sastanak HRSS za kotar Čakovec, na kojem su prisustvovali delegati iz svakoga sela. Na tom sastanku, koji je bio sazvan u svrhu obnavljanja stare republikanske stranke, koja nije bila nikada raspuštena, govorio je Viktor Toth, kandidat na saveznoj listi za kotar Čakovec i član Izvršnog odbora HRSS. Sastanak je otvorio stari prekaljeni borac za narodna prava i za ideje neumrle braće Radića, dosadašnji predsjednik Seljačke stranke Vid Radiković.

U svome oduljem govoru iznio je Viktor Toth povijesni razvoj Hrvatske republikanske seljačke stranke te o poklapanju programa stranke s programom Narodnog Fronta. Rekao je, da je ostvareno federativno uređenje države, stvoren nerazorivi savez s bratskom Sovjetskom Rusijom, žensko pravo glasa, a sve je to bilo u programu naše Hrvatske republikanske seljačke stranke i od toga programa mi nismo nikada ni korak odstupali. Veli, da su nam se nekada u bivšoj tamnici Jugoslaviji monarhisti izrugivali: »Gdje Vam je republika?«, a mi ih danas pitamo: »Gdje Vam je kraljevina?« — Nadalje govori i razlaže o bivšem vodstvu stranke poslije smrti velikoga Učitelja, koje nas je dovelo do ropstva i narod sramotno napustilo u najtežim časovima u povijesti našega naroda. »Mi smo to izdajničko »vodstvo« napustili i pošli smo ravnom stazom, kojom nas je poveo najveći sin našeg naroda poslije Stjepana Radića, organizator oslobodilačke borbe maršal Tito!« Naglasio je, da je od velike i neprocjenjive važnosti, da na ovim izborima za prvu našu istinsku narodnu skupštinu izademo svi na glasanje, kako bismo pokazali onima, koji čekaju u inostranstvu, da se pomoću nekakve strane »intervencije« vrate i da sjednu opet na narodnu grbaču, da ih mi više ne trebamo, da možemo i bez njih sa sobom upravljati, jer se nisu htjeli boriti s narodom za oslobođenje, nego su se dapače i protiv njega borili. Svoj govor, koji je bio pažljivo i s oduševljenjem saslušan i često prekidani s burnim odobravanjem, završava sa seljačkim pozdravom: »Vjera u Boga i seljačka sloga!«

Poslije se razvila veoma živa diskusija, u kojoj su sudjelovali svi predstavnici sela. U toj diskusiji pokazali su sta-

ri Radićevci svoje ogromno oduševljenje za druga Tita, koji ih je nakon dugogodišnjih muka i stradanja doveo do željene slobode i do ostvarenja ideja braće Radića, za koje su oni tako dugo borili. Obaraju se na protunarodan rad pojedinih nenarodnih svećenika, koji hoće da ubace u narod kamen smutnje, ali, vele, da oni znadu odakle to dolazi i da ih ne će takav izdajnički rad smesti u njihovo; izgradnji, ali da imade i poštenih svećenika, koji su ostali uz svoj narod.

Neki su se zanimali za kolonizaciju i agrarnu reformu, koja najviše interesira Međimurce. Viktor Toth je objasnio, da se radi na tome, da se zemlja dodijeli seljacima iz jednoga ili više sela u jednome kraju, kako se kolonisti ne bi osjećali osamljeni u drugoj sredini, nego bi živjeli u novome kraju i nadalje svojim životom, sa svojim međimurkim običajima.

Na kraju se prešlo na biranje kotarskog inicijativnog odbora HRSS te je nakon pročitanog proglašenja HRSS izabran odbor od 5 osoba: Radiković, Baksa, Kolarić, Bukovec i Stubičar.

Sastanak je zaključio Vid Radiković s lijepim govorom te pozvao prisutne, da odmah u svome selu osnivaju mjesne organizacije HRSS i da se povežu s Narodnim frontom te da zajedničkim radom izgrađuju i pomažu narodnu vlast.

Izabran inicijativni odbor HRSS u Bjelovaru i Severinu. — U Bjelovaru održan je sastanak prvaka i pristaša H. R. S. S. bjelovarskog kotara u svrhu biranja inicijativnog odbora kotarske organizacije HRSS za kotar Bjelovar. Sastanku je prisustvovalo oko 50 izaslaničara, koji su pažljivo saslušali izlaganja predsjednika okružnog narodnog fronta i člana Izvršnog odbora HRSS Đure Lalića. Predsjednik Lalić prikazao je u svom govoru program HRSS, koji su postavili učitelji Stjepan i Ante Radić, osudio je rad bivšeg vodstva HSS koji je taj program izdalo. On je naglasio potrebu obnavljanja bivših organizacija HRSS i a kraju kazao: »Da je bivše vodstvo HSS stupilo u Narodnooslobodilački pokret i pozvalo narod, bilo bi spašeno na stotine tisuća nevinih žrtava i ne bi se danas vidjele mnoge žalosne posljedice. Međutim oni su propovijedali politiku čekanja, ali mi nismo mogli čekati, da nas Pavelić jednog za drugim ubije. Svi pravi pristaše HRSS osudili su izdajnički rad Mačeka i njegove okoline, koja se vezala uz kralja i reakciju«. Iza govora predsjednika Lalića nastala je rasprava, u kojoj su učestvovali predsjednik gradskog Narodnog fronta Đuro Filipović, bivši narodni zastupnik za kotar Bjelovar Franjo Hegeduš i mnogi drugi. Zatim je izabran inicijativni odbor kotarske organizacije HRSS. U odbor su ušli za predsjednika Franjo Hegeduš, za prvog potpredsjednika Tomo Posavec, za drugog potpredsjednika Vid Krušić, za tajnika Đuka Filipović, a za blagajnika Fabijan Antolak. Ovaj odbor ima zadatak da obnovi organizacije HRSS po svim selima i uspostavi u njima povjerenice stranke.

Sličan sastanak održan je i u Severinu, gdje je izabran kotarski odbor H. R. S. S. za kotar Severin. Ovome sastanku prisustvovao je član Izvršnog odbora HRSS i predsjednik okružnog Narodnog fronta Đuro Lalić. U kotarski odbor H. R. S. S. za kotar Severin izabran je za predsjednika Mato Kanževački, za prvog potpredsjednika Ivan Zdjelar, za drugog potpredsjednika Ivan Matić, za tajnika Ivan Vinković, za blagajnika Ivan Despetović.

Izbor odbora HRSS u Koprivnici. — Dana 22. ov. mj. održan je u Koprivnici sastanak svih starih pristaša HRSS iz svih sela kotara koprivničkog u dupkom punoj dvorani JNOF. Na tom sastanku osnovan je Inicijativni odbor za kotarske organizacije HRSS.

Izabrani su: predsjednik Stjepan Trnski iz Novigrada, seljak i stari pristaša i član I. O. HRSS, potpredsjednik Tomo Gaži seljak i Ignac Petrović, zanatlija, tajnik Aleksandar Vrančić učitelj i proč. kotar. polj. odjela, blagajnik Ivo Kanižanec, seljak, a članovi odbora: Sabolović Josip, seljak i Đuro Živković.

U svim selima već su organizirani povjerenici, koji će provesti organizaciju HRSS.

HRSS u Počraskoj Slatini. — U Počraskoj Slatini održan je sastanak kot. odbora HRSS. U kotaru Podr. Slatina osnovani su odbori HRSS u 22 sela. Pred nekoliko dana održan je sastanak tih odbora, kojemu su prisustvovali odbori 18 sela. Iz četiri sela odbornici nisu prisustvovali s razloga, što na vrijeme nisu stigli pozivi. Prisutne odbornike pozdravio je ugledni pristaša HRSS i član bivše kot. organizacije HRSS Franjo Lepotinec. Kod odbornika vidi se živo zanimanje za izbore. Oni jednoglasno izjavljuju, da će svi pristaše HRSS u njihovim selima izaći na izbore, te poduzeti sve, da se reakcija u njihovim selima ne će moći poslužiti parom »ne glasati«, jer sam narod zna, gdje mu je mjesto. Odbori su zaključili, da će najaktivnije sudjelovati u predizbornoj kampanji, te da će na sastancima narodu prikazati značenje i svrhu izbora. Na sastanku je izabran kotarski odbor u koji su ušli: kao pretsjednik Marko Zagorac iz Kozica, stari i ugledni pristaša HRSS i bivši pretsjednik kotarske organizacije HRSS, kao potpredsjednik Lepotinač Franjo, kao tajnik Venc Libl, te kao blagajnik Šuplika Stjepan.

Obnavljanje HRSS u Imotskom kotaru. — U Imotskom je 14. ov. mj. održan širi sastanak izaslaničara svih sela Imotskog kotara. Na sastanku je izabran inicijativni odbor od 9 članova u svrhu obnove HRSS u kotaru Imotski. Nastojanjem i marom ovog odbora kroz kratko vrijeme uspostavljene su mjesne organizacije HRSS u svim selima kotara Imotski.

Ovih dana održan je u Imotskom sastanak u svrhu biranja kotarske organizacije. Sastanku je prisustvovalo 57 predstavnika novoizabranih mjesnih organizacija. Dr. Veljko Vuković naglasio je u kraćem govoru potrebu i važnost organiziranja stranke, a zatim se je prešlo na kandidiranje lista za članove Izvršnog odbora. Bile su predložene 3 liste. Biranje je izvršeno tajnim glasovanjem. Te su u Izvršni odbor HRSS za kotar Imotski izabrani: predsjednik Stipe Kristić (potpredsjednik bivše kotarske organizacije HRSS), prvi potpredsjednik Mate Buljan-Klapirić (blagajnik bivše kotarske organizacije HRSS), drugi potpredsjednik Vicko Pavlinović, tajnik Dr. Veljko Vuković, član Okružnog Narodnog odbora Biokovo-Neretva, i blagajnik Miško Zvijč. U ime novoizabranog kotarskog Izvršnog odbora zahvalio se je na izboru predsjednik Stipe Kristić obećao iskreno poštovanje rad odbora u duhu nauke blagopokojnih učitelja.

Sastanci pristaša HRSS u okrugu Šibenik. — Prošlih dana održali su pristaše HRSS u Šibeniku uži sastanak, na kojem se raspravljalo o tome, kako trebaju svi pristaše stranke što življe poradi na tome, da svi svjesni članovi stranke izađu na izbore za Ustavotvornu skupštinu. Na ovome sastanku izabran je prema uputama Izvršnog odbora H. R. S. S. u Zagrebu Inicijativni odbor, koji ima dužnost da izvrši sve pripreme za organizaciju stranke po svim selima šibenskog kotara. U ovaj odbor su ušli: Jozo Višnjčić, Ivan Čobanov, Ante Kuljev, Filip Erceg i Blaž Gračin.

I u kotaru Drniš izabran je inicijativni odbor HRSS. U ovaj su odbor ušli Martin Sučić, Mato Ilić, Mile Stanić, Marko Čupić i Paško Pajzdek.

Sastancima u Šibeniku i Drnišu prisustvovao je u ime Izvršnog odbora H. R. S. S. u Zagrebu član Izvršnog odbora HRSS Ivan Kuzmić iz Splitske, koji je naglasio potrebu, da stranka poradi na tome, da svako selo dobije svoju organizaciju Hrvatske republikanske seljačke stranke, kako bi stranka mogla tako što više doprinijeti pobjedi Narodnog fronta. Ivaj Kuzmić govorio je na sastancima HRSS u Primoštenu i Rogoznici. On je u svome govoru prikazao razvoj važnost izbora za Ustavotvornu skupštinu, na kojima će se odlučiti budući poredak u našoj zemlji. Ivan Kuzmić je osobito istaknuo ulogu HRSS i nepokolebivu odlučnost njezinih pristaša, da brane stečene tekovine i nauk braće Radića, koji se odrazuje u programu Narodnog fronta i da ih čuva od svih otpadnika i natražnjaka kova Mačeka i Šubašića.

Na grobu Stjepana Radića

*U sjeni arkada počivaš sada
Branitelju naroda koji je strada.
Protiv nepravde bio si boj
I dao život za narod svoj.*

*Protivnik pravice koji je smjelo
Pucao u Tvoje pošteno tijelo,
Mislio je slavensku propast postići
I priječiti nam dalje svojim putem ići.*

*Ubio je mirnim ovcam pastira,
Jer nečista savjest nij mu dala mira;
Misleći, da će se ovce razbjeći,
A njemu dalje med i mlijeko teći.*

*Ali se narod okupio tada
Pun gorčine, bijesa i jada;
Okolo mrtvoga Tvoega tijela
Nad odrom je plakala Hrvatska cijela*

*I zavjet je seljak dao da sustati ne će
Dok sunce i mjesec nebom se šeće,
Izvojititi hoće narodu slobodu
I budućnost bolju svem slavenskom rodu*

*A duh Tvoj veliki i sad nas vodi
Boljoj budućnosti, pravici, slobodi.
Izpačeno tijelo mirno nek ti spava,
Mučenice dragi, vječna ti slava!*

Rok Zeljak, seljak

Izabrani inicijativni odbori kotarskih organizacija HRSS. — Do sada smo primili ove izabrane odbore kotarskih organizacija Hrvatske republikanske seljačke stranke koje redom donasmo:

Kotar Samobor: predsjednik Imprić Stjepan, prvi podpredsjednik Horvat Franjo, drugi podpredsjednik Frkeš Vid, tajnik Klemenčić Maks, blagajnik Bašić Mijo.

Kotar Čakovec: predsjednik Radiković Vid, prvi podpredsjednik Bakse Stjepan, drugi podpredsjednik Kolarić Justin, tajnik Bukovec Aleksa, blagajnik Stubičanin Stjepan.

Kotar Čazma: predsjednik Ivan Turković, prvi podpredsjednik Pendelić Stjepan, drugi podpredsjednik Ivan Kosak, četvrti tajnik Đuro Furmek, blagajnik Josip Kranjec.

Kotar Batinski: (Osijek) predsjednik Zlatarić Ljerka, prvi podpredsjednik Samodvarac Pero, drugi podpredsjednik Krizmanić Matija, tajnik Matović Marko, blagajnik Lončar Stipo.

Kotar Đurđevac: predsjednik Tomašević Ivan, prvi podpredsjednik Sobota Mato, drugi podpredsjednik Fuker Mijo, tajnik Mihoković Mijo, blagajnik Rep Jakob.

Kotar Koprivnica: predsjednik Trmski Stjepan, podpredsjednik Gaži Tomo, drugi podpredsjednik Petrović Ignac, tajnik Vrančić Aco, blagajnik Kanizane Ivo, odbornici Sabolović Josip i Živković Đuro.

Kotar Sisak: predsjednik Brleković Tomo, podpredsjednik Horvatinec Nikola, tajnik prvi Grahek Nikola, tajnik drugi Pavlinić Tomo, blagajnik Heblin Stjepan, odbornici Ivšić Mijo, Miković

Đuro, Tumpak Josip, Rokić Stjepan, Svetec Stjepan, Ovanin Nikola i Dejanović Mato.

Izbor inicijativnog odbora kotarske HRSS u Vukovaru. — U nedjelju 28. ov. mj. održana je u Vukovaru konfederacija pristaša i prvaka HRSS, na kojoj je prisustvovao i član Izvršnog odbora HRSS Jozo Milivojević. Na sjednici, koja je dobro uspjela, jednoglasno je izabran inicijativni odbor kotarske organizacije HRSS za grad Vukovar, na čelu sa predsjednikom Franjom Katićem, umirovljenim školskim nadzornikom. Za prvog potpredsjednika izabran je Antun Stefančić, trgovac, dok je drugi potpredsjednik Josip Rudik, stolarski obrtnik, tajnik Ljudevit Petanjek, knjižar, a blagajnik Antun Lukičić, trgovac. To su sve stari radićevci, otvoreni pristaše N. F.-a i iskreni prijatelji radnika i seljaka.

Sveučilištarcima HRSS. — Povodom početka nove školske godine 1945.-46. na sveučilištu, u oslobođenom Zagrebu, upućuje se sveučilištarcima pristašama HRSS i bivšim članovima sveučilišne organizacije HSS slijedeći

POZIV

na plenarni sastanak radi dogovora o osnivanju Sveučilišne organizacije HRSS.

Sastanak će se održati u prostorijama Slobodnog Doma Frankopanska 12/II. kat u ponedjeljak u 7.30 sati.

Informacije se dobiju svaki dan od 11 do 12 u prostorijama Slobodnog Doma, Frankopanska 12/II.

Inicijativni odbor za obnovu sveučilišne organizacije HRSS

svi glasati. Vjera u Boga i Seljačka Slo- ga. Odbor HRSS: Živković Marko, Vargović Janko, Blažević Mato, Abolić Mato, Luka Blažević, Mato Bukvić, Ribić Miško, Blažević Tomo, Grabić Mara, Ivoš Kata, Ribić Jula, Vrekalić Ruža, Blažević Marija.

Narodni front u Baranji. — U Belom Manastiru, u Baranji, održan je veliki zbor Hrvata, Srba i Madžara iz cijele Baranje. Zboru je prisustvovalo preko 4 tisuće seljaka i građana. Na zboru je govorio i prvak Baranjskih Hrvata Jerko Zlatari, član Izvršnog odbora HRSS, koji je u svome govoru prikazao postanak i razvitak Hrvatske republikanske seljačke stranke i dotakao se bratskih odnosa Srba i Hrvata u Baranji. Glavni govornik na ovome zboru bio je ministar unutrašnjih poslova Federalne Hrvatske Vicko Krstulović. Ministar je Krstulović u svome govoru rekao, da su naši narodi idući teškim putem stvorili Jugoslavensku armiju, učvrstili Narodni front i ojačali bratstvo i jedinstvo naših naroda. Takova politika Titove Jugoslavije, nastavio je Vicko Krstulović, bratstvo i jedinstvo, jesu posljedice onoga, što sada vidimo. Baranja je pripojena Hrvatskoj. Vlada Hrvatske učinit će sve, rekao je ministar Krstulović, da narod Baranje prebrodi sve teškoće u Federalnoj Hrvatskoj. Srbi u Hrvatskoj su ravnopravni i u toj ravnopravnosti leži ogromno povjerenje. Srbi su se u Hrvatskoj zavjetovali, da će se boriti za republiku, za republiku Jugoslaviju, za republiku Hrvatsku. Tim putem treba da pođe i Baranja, treba da pođu Srbi, Hrvati i Madžari, — završio je svoj govor ministar Krstulović. Sa zбора poslani su brzojavni pozdravi Maršalu Titu, predsjedniku Hrvatske vlade Bakariću, Narodnom frontu Hrvatske i Izvršnom odboru Narodnog fronta Srbije.

Narodni front u Jajcu. — U Jajcu je održana uspješna predizborna konferencija, na kojoj je govorio član Izvršnog odbora HRSS Ante Babić, ministar prosvjete Bosne i Hercegovine. U svome govoru rekao je ministar Ante Babić između ostaloga, da naš Narodni front nije kombinacija političkih skupina, nego snaga, koja je izrasla iz naroda i koja će našu državu uređiti onako, kako su to naši narodi od uvijek željeli. Sastavni dio narodnog fronta, nastavio je Ante Babić, sačinjavaju HRSS, jedan dio demokratske stranke i Srpska seljačka stranka. Sve se ove stranke bore za načela Narodnog fronta, a radile su za ta načela i u najtežim okolnostima. Poslije ministra Babića govorio je na ovom sastanku predsjednik Okružnog Narodnog odbora i predsjednik HRSS Bosne i Hercegovine Florijan Sučić, koji je između ostaloga rekao, da će narodnim glasanjem biti pobijedeni i uništeni svi oni, koji su služili okupatoru. »Mi ne ćemo dozvoliti, da tuđin vlada našom zemljom, da tjera radnika i seljake iz naše zemlje, kako je to bilo za vrijeme bivše Jugoslavije« — završio je svoj govor Florijan Sučić.

Sastanak fronta u Novigradu Podravskom. — U nedjelju 21. listopada održan je u Novigradu Podravskom vrlo uspješni sastanak, na kojem su govorili u ime Narodnog fronta Franjo Mraz i Ivo Kanizane. Prisutni su pažljivo saslušali razlaganje govornika o današnjim aktualnim pitanjima, o izborima, organizacije HRSS, kao i o ostalim pitanjima, koja su interesirala seljake, te je bila dosta živa diskusija.

Narod traži što više ovakvih sastanaka, jer je to vrlo potrebno za napredak i pokreta i za obavještenje naroda o radu narodnih vlasti.

Velika predizborna skupština Narodnog fronta VI. rajona u Zagrebu. — U Zagrebu je održana 24. ov. mj. velika predizborna skupština VI. rajona, na kojoj je govorio kandidat ovog rajona na izborima za Ustavotvornu skupštinu, ministar industrije Savezne vlade i predsjednik Privrednog vijeća Andrija Hebrang. U svome govoru rekao je ministar Hebrang, da se na ovim izborima radi na tome, hoće li Nova Jugoslavija biti slobodna i napredna nezavisna zemlja ili će ona biti natražnjačka, slaba i zavisna zemlja. Izborni program narodnog fronta, nastavio je Andrija Hebrang, vrlo je jasan i jednostavan. Narodni front ide na ove izbore pod parolom borbe za republiku, a protiv monarhije. On polazi u izbornu borbu s parolom federativnog uređenja Jugoslavije. Mi smo protiv centralizma, rekao je ministar Hebrang, jer centralističko uređenje u višenarodnoj Jugoslaviji ne može zajamčiti narodnu ravnopravnost Hrvata, Srba, Slovenaca i ostalih naroda Jugoslavije. Mi se borimo za federativno uređenje, nastavio je Hebrang, zbog toga, što hoćemo moćnu i naprednu Jugoslaviju, u kojoj će svi njezini narodi biti slobodni i međusobno ravnopravni. Narodni front ide na izbore, zaključio je Hebrang, pod parolom borbe za novu Titovu Jugoslaviju, a protiv stare Jugoslavije i svih njezinih ostataka.

Veličanstveni predizborni zbor antifašistkinja Beograda. — U Beogradu je u nedjelju na velikom trgu »Slavija« priređen veličanstveni predizborni zbor antifašistkinja Beograda, kome je prisustvovalo preko 70.000 žena i omladinka iz svih rajona grada. Junačke žene koje su u Narodnooslobodilačkoj borbi neštedimice davale sve od sebe, koje su poslije oslobođenja samopožrtvovno pristupile radu na obnovi i izgradnji naše napaćene domovine, sakupile su se na ovome zboru, da manifestiraju svoju ljubav i odanost prema maršalu Titu i Narodnom frontu, da manifestiraju svoju rješenost da na izborima 11. studenoga daju svoj glas za tekovine Narodno-oslobodilačke borbe i na taj način zadaju posljednji udarac reakciji. Žene slobodarskog Beograda svjesne tekovina koje su izvjevale u toku Narodno-oslobodilačke borbe, dale su ponovno vidnog izraza svojoj odlučnosti da žive u novoj demokratskoj narodnoj republici Jugoslaviji u kojoj su jedino zajamčena njihova prava i bolja i ljepša budućnost njihovoj djeci i novim pokoljenjima.

Sastanak Gradske narodne fronte u Virovitici. — Ovih dana održan je predizborni sastanak gradske Narodne fronte u Virovitici. Zanimljivo je da su žene Virovitice pozvale muškarce Virovitice na takmičenje na izborima. Zatim je zaključeno da se i u buduću, kao i do sada, održavaju predizborni sastanci, konferencije i skupštine po okolnim selima i naseljima. U vezi s tim zapaža se živa aktivnost pristaša HRSS koji održavaju često sastanke i koji su osnovali Inicijativni odbor. Skorih dana održat će se veliki zbor HRSS u gradu Virovitici.

Velika predizborna skupština u Čakovcu. — U Čakovcu je održan veliki predizborni miting na kojem je govorio član Izvršnog odbora Narodne fronte Hrvatske i kandidat za kotar Čakovec Karlo Mrazović-Gašpar te ministar narodne vlade Hrvatske Tomo Čiković. — Zboru je osim velikog broja građanstva prisustvovalo i brojno seljaštvo iz okoline grada. Seljaci su došli na skupštinu pod zastavama i transparentima kličući

Iz Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte

Posavina u znaku izbora. — Članovi Oblasnog odbora Narodnog fronta Čika Tuna Babić i Frane Katalenac, te član Izvršnog odbora HRSS Dr. Jakša Buljan obišli su zadnjih dana mnoga mjesta Posavine. Oni su tom prilikom održali nekoliko vrlo uspješnih zborova. U Građištu je Čika Tuna Babić govorio pred čitavim selom, sakupilo se je oko 700 ljudi. Narod je s velikim zanimanjem saslušao riječi Čike Tuna Babića o agrarnoj reformi natražnjacima i onom dijelu svećenstva, koji ide zajedno sa reakcijom. Sastanak je završen oduševljenim manifestacijama za maršala Tita, Republiku i Narodnu vlast.

Isto je tako održan uspješni zbor u Babinoj Gredi. Tome je zboru prisustvovalo 600 seljaka. U Budimcima, i ako je bio radni dan, došlo je na sastanak 300 ljudi.

Čika Tuna Babić, Franjo Katalenac i Dr. Jakša Buljan obišli su mjesne odbore Narodnog fronta u Bošnjacima, u Županji, Svinjarevcima i Šamcu, gdje su se kraće vrijeme zadržali u razgovoru s narodom. Na čitavom putu oni su se mogli uvjeriti, da je narod odlučno uz Tita i da ga s pravog puta nisu mogli skrenuti svi pokušaji reakcije.

Predizborni zborovi u Međimurju. — U čakovečkom kotaru vlada veoma živa politička djelatnost. Po svim selima održavaju se predizborni politički zborovi na kojima sudjeluje mnoštvo naroda. Po cijelome Međimurju osjeća se gibanje i život u selima. S nestrpljenjem se očekuje sam dan izbora, koji će odlučiti sudbinu naroda. Na tim izborima konačno i neopozivo potvrdit će i naši Međimurci, da su za Demokratsku Federativnu Jugoslaviju, da su za republiku, za koju su se borili mnogo godina pod teškim jarmom stare Jugoslavije. Po svim selima provodi se organizacija omladine, žena i muškaraca. Na čestim sastancima raspravljaju se savremena pitanja oko podizanja boljeg života radnog naroda. Međimurci, vjerni tradicijama stare seljačke republikanske stranke, prionuli su u okviru Narodnog fronta, radu na novoj političkog života.

Kandidat na Saveznoj listi, Mihovil Križnik, održao je nekoliko uspješnih zborova. Zbor u Sv. Martinu na Muri, Macincu, Trnovcu pokazali su, da se narod zanima za izbore, te u velikom broju prisustvuje zborovanju.

Na zboru u Sv. Jurju i Križevcu govorio je kandidat Savezne liste Viktor Toth.

Predizborna kampanja u Međimurju dostiže svoj vrhunac u velikom političkom zboru u Čakovcu, koji će se održati 28. X. 1945. Na taj zbor sprema se svako selo kotara Čakovca, da svojim prisustvom manifestira za Republiku Hrvatsku u Federativnoj Jugoslaviji.

Nova škola u Pretetincu kraj Nedelišća. — Na svečan način proslavljeno je otvorenje nove škole u selu Pretetincu kraj Nedelišća. Otvorenje svake nove škole mnogo nas raduje, a otvorenje škole u Pretetincu raduje nas još mnogo više, jer su tu školu podignuli sami mještani sa svojim vlastitim rukama i sredstvima. Zahvaljujući zauzimanju narode vlasti u selu, a naročito tajnika i predsjednika, ova je škola u veoma kratkom vremenu podignuta.

Na svečanom otvorenju prisustvovali su: Mihovil Križnik, tajnik Okružne NF, Frančić, tajnik kotarske NF, Oreški, pročelnik prosvjetnog odjela, te mnogo drugih okolnih učitelja i predstavnika narodne vlasti. Mnoštvo sakupljenog naroda nije sve stalo u zgradu nego je van zgrade prisustvovalo svečanom blagoslovu škole. Blagoslov škole obavio je kapelan iz Nedelišća. Poslije blagoslova kratkim govorom predsjednika mjesne narodne vlasti primio je riječ drug Križnik, koji je u svome govoru pozdravio visoku svijest i razumijevanje seljaka u Pretetincu za prosvjetu, te je rekao, da je ovo jedinstven i prvi primjer u Međimurju, da sam narod bez ičije pomoći podiže ovako lijepu školu. Na koncu izveli su učenici kratak program poslije kojeg su predati ključevi škole novoj učiteljici, koja obećaje narodu, da će djecu uzgajati u duhu novoga vremena, koja će znati čuvati tekovine NOB-e.

Gornje Bazije za Tita i republiku. — Seljaci sela Gornje Bazije, kotar Virovitica, sakupljeni na predizbornom sastanku kao pristaše HRSS donijeli su jednoglasno slijedeću rezoluciju:

»Težnja pokojnog učitelja Stjepana Radića ostvarena je moćnom rukom seljačkog sina našeg herca i vođe druga Tita. Ono što nije postigao Matija Gubec i Stjepan Radić, ono što smo davno priželjkivali, ostvario je Tito sa našom junačkom armijom. Mi smo mu zahvalni. Kako smo bili uz njega u borbi, tako ćemo uz njega i sada ostati. I mi ćemo republiku sa Titom na čelu. Za nju ćemo

Biokovo

*Biokovo, planino velika,
Ti si naših partizana dika,
Ti si tvrdi bedem partizana,
Strah i trepet svakoga tirana.
Ti nam mnoge sačuva sinove,
Da još vide srušene domove,
Što ih švapska popalila horda
Sve uz pomoć domaćih izroda.
Al narodni sudiše vojnici*

*Podlom švabi i svom izdašci
Za domove svoje popaljene
I u crno majke zavijene
Izgubiše što svoje sinove
Za slobodu domovine ove.
Oj, planino, gordo Biokovo
Od uvijek si gnijezdo sokolovo;
I ostat ćeš od danas do vijeka
Dok je zemlje i nad njom čovjeka.*

Vladimir Škare Stankov

maršalu Titu i republici. Zbor je održan na Trgu Slobode, gdje je bila podignuta lijepo ukrašena govornica.

Skupštinu je otvorio predsjednik gradNO-a stari borac za seljačku pravicu Vid Radiković, koji je govorio o teškoj 4 godišnjoj borbi naših naroda za oslobođenje i naglasio, da slobodu i sve tekovine koje smo izvojevali moramo čuvati i potvrditi na dolazećim izborima. Zatim je dao riječ Karlu Mrazoviću, koji je bio burno pozdravljen od naroda.

Nakon dugotrajnog pljeska i klicanja, koje je popratilo zadnje riječi Karla Mrazovića, uzeo je riječ ministar poljoprivrede narodne vlade Hrvatske Tomo Čiković. Govoreći o programu HRSS on je naglasio, da je Narodna fronta već tokom NOB-e ostvarila veliki dio tog programa. On je osudio destruktivan rad tzv. opozicije, koja se nije usudila izaći na izbore jer je svijesna svoje slabosti. Ta reakcija koja je kriva za sve patnje, stradanja i sva razaranja, koja su nastala tokom rata, pokušava sada da pomoću strane intervencije ugrabi vlast, ali narod je prozreo njene laži i on joj nikada više ne će nasjesti.

Ministar se također osvrnuo na veliku historijsku važnost izbora te je pozvao sve časno i pošteno da glasa za Narodnu frontu, za demokraciju i za Tita. Ministar je dalje rekao, da će naši narodi izaći na izbore u novom ruhu, historijskom ruhu u kojem će zabiti zadnji čavao u lijesu reakcije, koja će toga dana biti za uvijek pokopana. »Glasajte za Narodnu frontu, glasajte za najbolje sinove, za krv vaše krvi, za one koji su svojim dosadašnjim radom pokazali da zaslužuju vaše povjerenje«. Svoj govor ministar je završio slijedećim riječima: »Pozdravljam vas pozdravom koji je bio geslo naših boraca, koji su jurili na neprijatelja — Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Kao posljednji govorio je predsjednik gradskog NO-a Čakovec Josip Horvat Zdelar, koji je istaknuo gordo držanje naroda Međimurja za vrijeme okupacije i naglasio, da je Međimurje dalo čitav niz boraca u narodno-oslobodilačkoj vojsci i tako dokazalo, da je ono hrvatsko, da je i D. F. Jugoslaviju i za Tita. Istaknuo je posebno značenje koje imaju prvi i slobodni izbori za Međimurje, koje je kroz 4 godine osjećalo svu težinu okupacije fašizma.

Izjava Franje Lepotince starog Radičevića iz Podravske Slatine. — Lepotince Franjo ugledni prisiljeni HRSS iz Podr. Slatine u razgovoru sa našim saradnikom u pogledu pretstojećih izbora izjavljuje: »Moje je mišljenje, da će izbori uspjeti dobro. Reakcija upotrebljava razne trikove da bi narod zavela u bludnju i iskorištava nesavjesne, kako bi ih pridobila za svoje ciljeve. Za te ciljeve ona upotrebljava članove ustaških porodica. Govori im da će doći nešto, a što — to i sama ne zna reći.

Narod ima puno povjerenje u narodnu vlast. Sada u vrijeme sjetve seljaci siju i do danas je više posijano, nego li je bilo predviđeno. Ima seljaka, koji su posijali sve raspoloživo žito i zadovoljavaju se time, da će jesti kukuružnjak. Kako bi imali do godine čim veći prirod žita. Narod to čini od svoje volje. Sjetva je već pri kraju i na mnogim oranicama zeleni se već nova pšenica. Sjemenska roba za narod, koji nema vlastite pšenice, avizirana je i čim stigne bit će podijeljena. Sa ono malo stoke što je ostalo narod se uzajamno služi u obradi zemlje pa su i u tom pogledu prebrođene mnoge poteškoće.

Narod u punoj mjeri pomaže obnovu popaljenih sela, tako da se radovi u Riječima, Kometniku, Čeraltjama, Bokanima i Lipovcu nalaze pri završetku.

Veľeban zbor Narodnog fronta u Vukovaru. — Narod grada i kotara Vukovar izrazio je svoju republikansku svijest i privrženost NF-u na velikoj predizbornoj skupštini, koja je održana u Vukovaru. Preko 6.000 ljudi manifestiralo je pred tribinama na kojima su se nalazili general-major Božidar Maslarić, potpredsjednik hrvatske federalne vlade dr. Rade Pribičević, ministar sav. vlade dr. Zlatan Sremec, član Izvršnog odbora HRSS Joza Milivojević, vukovarski kandidat Živojin Jocić i njegov zamjenik Tuna Kovačević, te predstavnici narodnih vlasti Narodnog fronta i drugih antifašističkih organizacija.

Prvi je govorio general-major Božidar Maslarić, koji je izjavio, da se nalazi na turneji po Jugoslaviji sa delegacijom Sveslavenskog komiteta iz Moskve i da ga je maršal Tito ovlastio da izruči skupštini njegov bratski pozdrav. Narod je oduševljeno pozdravio ove riječi kličući maršalu Titu. Zatim je govornik nastavio: »Pod rukovodstvom drugara Tita, provjerenog borca za radnička i seljačka prava, naši narodi mogli su u dugoj i teškoj borbi izvojevati svoju slobodu. Drug Tito vodeći naše narode u borbi znao je, da je osnovno zlo svih prošlih režima bilo u tome, što su radili na razjedinjavanju naših naroda. U ovoj borbi naši narodi postigli su bratstvo i jedinstvo, koje je u toj borbi iskovan i čuvat će ga kao zjenu svoga oka, jer ih je ono spasilo ispod okupatora i režima narodnih izdajnika. Naši najveći sinovi i najveći umovi vijekovima su se borili za jedinstvo i bratstvo svih slavenskih naroda, ali to jedinstvo nije moglo biti ostvareno, jer je na narodnu grbaču sasljala protunarodna reakcionarna vlada. Istom kada se bratski ruski narod 1917. riješio reakcionarnog ozloglašenog carizma, narodi Sovjetskog Saveza dobili su pravu narodnu vladu seljaka, radnika i radne inteligencije. I kod nas su bili srušeni reakcionarni režimi Živkovića, Cvetkovića i Mačeka, a kralj Petar je otišao u nepovrat, i sada imamo našu narodnu vladu. Mi koji smo se borili za slobodu svojih naroda znati ćemo tu slobodu i očuvati.

Govoreći o važnosti i zadacima, koji pred nama stoje u obnovi naše zemlje, kao i o važnosti pretstojećih izbora, govornik je rekao: »Svaki čestiti rodoljub mora 11. novembra izaći na izbore i baciti kuglicu za kandidata NF-a. Oni koji ne izađu na izbore, ili koji bacaju svoje kuglice u kutiju bez liste, ne slažu se sa našom narodno-oslobodilačkom borbom i novom demokratskom Jugoslavijom, nego se slažu sa izdajnikom kraljem Petrom i ostalom reakcijom. Ja sam čvrsto uvjeren, da ćete 11. novembra jedinstveno izaći na izbore i glasati za Narodni front.

Potpredsjednik vlade federalne Hrvatske Dr. Rade Pribičević osvrnuo se u svom govoru na bratoubilačko klanje, koje je otpočelo kada su hitlerovci prodrli u našu zemlju, istaknuvši da je neustrašiva Komunistička partija ujedinila naše narode i povela ih u borbu za istrebljenje fašista. Danas poslije pobjede — kazao je govornik — mi se još uvijek nalazimo u borbi, da učvrstimo ono za što su se naši narodi borili, t. j. republiku. S jedne strane stoji Narodni front, u kojemu se nalazi sve ono što je rodoljubno, što je za slobodu, Komunistička partija, srpski rodoljubi oko Srpskog kluba, hrvatski rodoljubi oko HRSS i drugi, a s druge strane reakcija, koja nije ostala uz narod, već je kod prve opasnosti pobjegla. Mi smo se borili za dobro naroda, a ne kao reakcija, koja se borila za ropstvo naših naroda, za dolazak stranih kapitalista na vlast. Na čelu sveg tog šarolikog reakcionarnog društva stoji kralj i Maček.

Obračujući se prisutnim Srbima on je kazao: »Nas je jako belilo kada smo čuli da su četnici klali Hrvate i muslimane i da su ustaše klali Srbe. Nijedan srpski kralj nije dugo vladao, pola ih je srpski narod poklao, a pola protjerao. Kralj bi se htio ponovno vratiti, da može naše narode pljačkati. Kako bi mu bilo stalo do vas, kada mu nije stalo ni vlastite majke ili braće, već se s njima svađa za kraljevsku plaću. Prošao sam u zadnje vrijeme kroz Liku, Dalmaciju i Bosnu i upoznao se sa raspoloženjem naroda. Mogu vam reći, da je kralju odzvonilo za vječna vremena. 11. novembra mi ćemo sahraniti monarhiju, a na njezin grob zabiti glogov kolac, da se ne povampiri. Zajedno s monarhijom sahraniti ćemo i ustaše i mačkovec.

Zatim je uzeo riječ ministar zdravstva savezne vlade dr. Zlatan Sremec, koji je između ostalog rekao: »Hitlerovsko-göbbelsova-ustaška propaganda tvrdila je da je nestalo Crvene armije i naše Jugoslavenske armije, a eto obe ove armije danas pobjedonosno stoje, dok njih više nema. Naš je narod uvijek uspio, kada je nešto htio. Pretrpjeli smo fašističke ofenzive i iz svake smo izašli još jači i odlučniji. Naša moćna armija počela je

sa grabljama i vilama, a završila je sa tenkovima. Šapuće se, da će se još nešto dogoditi. I hoće! 11. novembra dogodit će se to, da će reakcija na biralištima umjesto kuglica dobiti praznu šaku. — Opozicija se boji žena, jer zna da su sve žene oduševljeno za maršala Tita. Ona se boji i omladine, koja prije nije imala pravo glasa. Savezna vlada i parlamenat donijeli su zaključak da se na birališta postave i kutije bez liste, u koju može baciti kuglicu onaj, koji je protiv DF Jugoslavije i maršala Tita. Oni koji hoće izgraditi našu zemlju, glasovat će za maršala Tita, a oni koji su za novi rat, neka bace kuglicu u kutiju bez liste. Imajte ljudi koji se nadaju pomoći iz vana, ali neka zapamte, da je s nama veliki Sovjetski Savez i velika demokracija zapadne Evrope. Nismo nikada računali na kapitaliste, nego na narode, a ti su s nama. 11. novembra birajte koga hoćete,

a nećete se prevariti ako birate kandidata NF-a ma koji on bio.«

Nakon toga govorio je član Izvršnog odbora HRSS Joza Milivojević, koji je ukratko ocrtao program stranke i prikazao seljački pokret počevši od Matije Gupca pa do maršala Tita, te pozvao narod da na izboru potvrdi izvojevane tekovine, kako seljačkog tako i radničkog naroda.

Iza njega govorio je kandidat za kotar Vukovar Živojin Jocić, podvukavši paralelu između stare Jugoslavije i naše sadašnje demokratske federativne države. Spomenuo je rad reakcije u prošlosti i sada, naglasivši spremnost naših naroda, da i na tom polju započetu borbu dovrše sa pobjedom.

Nakon završetka zbora narod se je, kličući maršalu Titu, DF Jugoslaviji i NF-u, razišao pjevajući rodoljubne pjesme.

Političke i kulturne vijesti

Izjava nadbiskupa Barskog Dra Nikole Dobrečića o pastirskom pismu — U Starom Baru je održana vrlo uspješna konferencija Narodnog fronta na kojoj je učestvovalo 400 građana. Bio je prisutan i primas srpski nadbiskup barski dr. Nikola Dobrečić. Na konferenciji su govorili general-major Svetozar Vukmanović-Tempo i ministar unutrašnjih poslova Radonja Golubović. Oni su u svojim govorima iznijeli političku situaciju u našoj zemlji, razgolićujući rad reakcije. Poslije toga nastala je živa diskusija o raznim pitanjima. U vezi s »pastirskim pismom« katoličkih biskupa, uzeo je riječ nadbiskup dr. Dobrečić i izjavio:

»Obzirom na disciplinu katoličke crkve morao sam prisustvovati biskupskoj konferenciji u Zagrebu 20. rujna 1945. godine. Lično sam debatirao i oštro istupio protiv »pastirskog pisma« osuđujući ga kao izdajnički akt. Pismo nisam potpisao niti dozvolio, da se čita na području moje episkopije smatrajući da je ono upravljeno proti interesa našeg naroda. Ja stojim uz Narodno-oslobodilački pokret, a pastirsko pismo je protiv naroda.

Američki senator Peper kod maršala Tita. — Maršal Tito primio je u audijenciju senatora SAD Pepera i zadržao se s njim u razgovoru preko 2 sata.

Poslije tog sastanka primio je senator Peper predstavnike strane i domaće štampe i između ostalog rekao: »Maršal Tito je neobično divan čovjek.

Mi u Sjedinjenim Američkim Državama zajedno sa cijelim svijetom divili smo se borbi koju je on vodio za oslobođenje jugoslavenskih naroda«. Zatim je nastavio: »Mi smo razgovarali o američko-jugoslavenskim odnosima u sadašnjosti i budućnosti i konferencija je bila duga, iskrena i otvorena«. Govoreći o žrtvama i šteti, koju je naša zemlja pretrpjela u toku oslobodilačkog rata rekao je: »Jugoslavenski narodi podnijeli su u ovom ratu veće žrtve od ijednog naroda na svijetu. Sva ova šteta se ne može popraviti preko noći«. Na završetku svog razgovora s novinarima osvrnuo se senator Peper ponovno na ličnost maršala Tita te je izjavio:

»Ja sam siguran da maršal Tito shvaća teškoće mira, ali je on tako sjajno prebrodio teškoće rata i vodio svoj narod od pobjede do pobjede u ratu, da sam uvjeren, da je njemu stalo da njegovo ime, kao i ime našega pretsjednika George-a Washingtona ostane u sjećanju naroda, kao ime čovjeka koji je prvi u ratu, prvi u miru i prvi u srcima svoje zemlje.

Američki Jugoslaveni maršalu Titu. — Amerikanci Jugoslavenski podrijetla, koji žive u državi Michigan u SAD, uputili su iz Detroita pozdravni brzojav maršalu Titu, u kome kažu, da će dati narodu i vladi Nove Demokratske Federativne Jugoslavije neograničenu moralnu potporu u cilju potpunog ostvarenja rodoljubnih težnja maršala Tita, za konačno oslobođenje još uvijek potlačenih Jugoslavena izvan Jugoslavije.

Važni finansijski zakoni. — Predsjedništvo Privremene narodne skupštine na svom posljednjem zasjedanju prihvatilo

je niz veoma važnih finansijskih zakona, kao Zakon o reguliranju predratnih obaveza, Zakon o valorizaciji i Zakon o konačnoj likvidaciji zemljoradničkih dugova. Svi ovi zakoni duboko zadiru u naš gospodarski život, pa naravski i u život seljaka.

Zakon o reguliranju (uređivanju) predratnih obaveza propisuje, da će se predratni uloži do 2.000 dinara isplaćivati u pola t. j. za dva bivša dinara jedan dinar DFJ. Od 2.000 do 5.000 dinara jedan dinar DFJ. Od 5.000 do 20.000 dinara za sedam bivših jugoslavenskih dinara jedan dinar DFJ. Preko 20.000 dinara isplaćivat će se u odnosu jedan dinar DFJ = deset bivših Jugoslavenskih dinara.

Drugi zakon što ga je prihvatilo Predsjedništvo Privremene narodne skupštine, a koji je od velike važnosti baš za seljaštvo, je Zakon o reguliranju zemljoradničkih dugova. Kako je poznato, pitanje seljačkih dugova potezalo se je kroz čitavo vrijeme postojanja stare Jugoslavije. Svi pokušaji, da se riješi ovo teško pitanje nisu uspjeli zbog toga, što su vlade u staroj Jugoslaviji bile vezane za banke i lihvarne (zelenashe), one su zapravo vodile njihovu politiku i nisu mogle riješiti pitanje dugova u korist seljaka jer su bankari i zelenashe bili na tome zainteresirani. Konačno je uspjelo jednoj od tih vlada — uz mnogo buke i galame — donijeti zakon o takozvanom razduživanju seljaka, koji bi se zapravo morao zvati zakon za zaštitu banaka. Ovim zakonom nisu seljaci bili oslobođeni duga niti se tim zakonom riješavalo pitanje zaduživanja seljaka. Naš zakon ispravila sada grijehe bivših vlada pod starom Jugoslavijom. U ovom prijedlogu naročito treba pozdraviti to, da se na jedan radikalni način — jednostavno brisanjem — riješava pitanje dugova radnog seljaštva, koje se nalazi u veoma teškom položaju.

Prigodom rasprave o ovom zakonu rekao je ministar industrije Andrija Hebrang, da brisanjem seljačkih dugova ne bi bilo postignuto mnogo ako ne riješimo i drugi važni problem: Osiguranje jeftinog i dovoljnog kredita seljaštvu. Ministar Hebrang je naglasio, da se vlada Demokratske Federativne Jugoslavije bavi ovim pitanjem i da će to pitanje biti riješeno u korist seljaštva. »Ako mi poslije brisanja ovih dugova, rekao je ministar Hebrang, ne bi smo riješili i pitanje jeftinog kredita zemljoradnicima, naše seljaštvo bilo bi opet izloženo lihvarima (zelenasima), koji bi mu davali kredit pod veoma teškim uslovima. Seljaštvo ne bi moglo otplaćivati taj kredit. A u najboljem slučaju mogli bi otplaćivati kamate, a sam kredit vukao bi se iz godine u godinu... i seljak bi se opet našao u istom položaju.

Ustavotvorna skupština će se sastati 29. studenoga. — Na prijedlog predsjednika Savezne vlade na temelju zakona o Ustavotvornoj skupštini Predsjedništvo Privremene narodne skupštine donijelo je odluku, da se Ustavotvorna skupština koja će biti izabrana 11. studenoga, sazove na redovito zasjedanje za dan 29. studenoga o. g.

Proslavljena trogodišnjica narodnog ustanka na Kalniku. — U selu Veliki Botinovac u kotaru Kalnik održana je proslava trogodišnjice narodnog ustanka na Kalniku. Među gostima, koji su došli da prisustvuju ovoj proslavi, bio je veći broj aktivnih boraca i rukovodioca Kalničkog partizanskog odreda. Uspomene na zajedničke patnje i stradanja povezale su narod s borcima, što se moglo vidjeti po veselim pozdravima, kada su se susretali stari znanci iz vremena borbe. Pohod grobovima boraca, koji su pokopani na mjesnom groblju, obavljen je uz brojno učešće naroda. Na groblju održao je kratki govor u spomen palih prvoboraca prvi komesar bivšeg kalničkog odreda književnik Joža Horvat. Poslije podne održan je zbor, koji je otvorila Mileva Cetušić, potpredsjednica Okružnog narodnog fronta, a na kome je govorio književnik Joža Horvat, koji je u svom govoru prikazao svu težinu onih crnih dana, kada je sa svojim odredom došao u Kalnička sela, da ohrabri narod i da ga podigne na obranu slobode i golih života.

Uhapšen bivši guverner Dalmacije. — U Pisi je uhapšen poznati fašistički vođa Francesco Giunta, bivši tajnik fašističke stranke, državni podtajnik u predsjedništvu vlade bivši fašistički guverner Dalmacije. Giunta je organizirao palež Narodnog Doma u Trstu, on je kriv za mnogobrojna ubojstva slovenskih i hrvatskih rodoljuba. Poznati su njegovi zločinački podvizi u Dalmaciji, dok je tamo bio guverner fašističke vlade. — Giunta se nalazi na popisu ratnih zločinaca koje traži naša vlada.

Na Rijeci je osnovano društvo za kulturne veze sa Sovjetskim Savezom. — Na Rijeci je osnovano društvo za kulturne veze Rijeke sa Sovjetskim Savezom. U odbor su ušli istaknuti kulturni i politički radnici Rijeke, Talijani i Hrvati. Sastanak je otvorio doktor Scrobogna, koji je govorio o važnosti i ciljevima društva, a tajnik društva za kulturnu suradnju između SSSR i Hrvatske. Književnik Marijan Jurković prikazao je u kratkim crtama razvoj kulturnih odnosa između Hrvatske i Rusije od najstarijih vremena do danas. Profesor Maras je u svom govoru istakao veliku vrijednost Sovjetske kulture, njen doprinos za napredak čovječanstva. On je ukazao na fašističku politiku podizanja zida između latinskog i slavenskog svijeta i naglasio, da se danas Talijanima pruža mogućnost da se na kulturnom i umjetničkom polju povežu sa Sovjetskim narodima. Na kraju je Zvane Crnja rekao, da uska suradnja između Hrvatske i S. S. R. nije ostvarenje panslavizma, kako bi to mnogi krivo htjeli prikazati, već savez na svim poljima kulture između naroda, kod kojih vlada najveća demokracija.

Izdajnik Quisling strijeljan. — U glavnom gradu Norveške Oslu strijeljan je norveški izdajnik Quisling, koji je svoju domovinu izdao i predao njemačkom okupatoru. Njegovo ime ulazi kao sramotno u povijest čovječanstva, jer se njegovim imenom krste sada izdajice i drugih naroda, koji su radili kao i on.

U Dubrovniku izlazi »Glas Slobode«. — U Dubrovniku je ponovno pokrenuto list »Glas Slobode«, koji je još za vrijeme Narodnooslobodilačke borbe izlazio

u šumi, a iza oslobođenja Dubrovnika u gradu. List izdaje Okružni odbor Narodnog fronta Dubrovnika, a izlazi dva puta tjedno. List će se u prvom redu baviti pitanjima, koja se odnose na Dubrovnik i njegov okrug, a donosit će i važnije vijesti o događajima u zemlji i nozemstvu.

Osnovan Savez udruženja novinara Demokratske Federativne Jugoslavije. — U Beogradu je 28. i 29. listopada zasjedao kongres novinara Demokratske Federativne Jugoslavije. Kongresu su prisustvovali delegati novinarskih društava iz svih federalnih jedinica. U ime Inicijativnog odbora kongres je otvorio novinar Dojčilo Mitrović. Najprije je odana dužna počast poginulim novinarima u narodnooslobodilačkoj borbi, a zatim su kongres pozdravili predstavnici novinarskih društava iz pojedinih federalnih jedinica.

Na kongresu su prihvaćena pravila saveza i važni zaključci. Izabrana je nova uprava saveza, kojoj je na čelu poznati novinar Pjer Križanić.

Kongres invalida Demokratske Federativne Jugoslavije. — U Beogradu je počeo u nedjelju 28. listopada prvi kongres ratnih invalida naše zemlje. U ime Savezne vlade govorio je ministar socijalne politike Dr. Kržišnik, koji je u svome govoru naglasio, da su Narodne vlasti na području skrbi za invalide učinile sve što je u današnjim prilikama bilo moguće. Opseg i metode ove skrbi povećavat će se i umnožavati s privrednom obnovom i napretkom u izgradnji Narodne vlasti. U riješavanju invalidskog pitanja najbolji suradnik Narodnih vlasti su sami invalidi — završio je svoj govor Savezni ministar socijalne politike.

Izbori u Francuskoj. — U Francuskoj su provedeni opći državni izbori. Iz ovih izbora izašla je kao najjača komunistička stranka. Za njom dolazi narodno republikanski pokret, oko koga se okupljaju katolici, a onda socijalistička stranka. Ovi izbori dokazuju da široki narodni slojevi u Francuskoj skreću na lijevo, što je značajna pojava ne samo za Francusku nego i za mnoge druge zemlje u Zapadnoj Evropi. Francuski izbornici kao nedavno i engleski, jasno su izrazili svoje nepovjerenje prema političkim strankama, koje su bile na vlasti tokom čitavog niza godina pred rat i koje nisu mogle osigurati međunarodnu suradnju u ineteresu očuvanja mira u Evropi, a još manje riješiti neodgodiva socijalna pitanja rada i zarade.

Opća vojna dužnost u Americi. — Predsjednik Truman podnio je američkom parlamentu prijedlog da se u Sjedinjenim Američkim državama uvede obvezatna jednogodišnja vojna dužnost. Kako je poznato. Sjedinjene države nisu do sada poznavale obvezatne vojne dužnosti u miru, nego samo u slučaju rata. U mirno doba imala je Amerika, kao i Engleska, samo vojsku, koja se sastojala od onih koji su se dobrovoljno prijavili, obvezali da će stanoviti rok godina provesti u vojsci i zato bili plaćeni. Značajno je, što Sjedinjene države baš sada uvađaju obvezatnu vojnu dužnost u času, kada su Ujedinjeni narodi uspješno slomili začelnike i podržavaoce militarizma i imperijalizma na svijetu.

Kako su talijanski fašisti radili za narod. — Kao i njihovi sljedbenici u drugim zemljama, i talijanski fašisti govorili su na sva usta, kako oni služe samo narodu, misle samo na nj i žrtvuju sve za njegovu sreću. Sada talijanske novine javljaju, da prema proračunu iz 1943. godine vrijednost imovine talijanskih fašista, koja je dolazila u obzir, da se za-

plijeni, iznosila je preko 700 milijardi lira. Ova brojka jasno pokazuje, kako su fašisti mislili - na narod. Pretstavnik komunističke stranke Italije u sadašnjoj talijanskoj vladi, ministar pravosuđa Palmiro Togliatti predložio je, da prihodi ove imovine idu isključivo u korist samostalnog fonda za dodatke na skupocinu činovnicima i za izvanredne izdatke države.

Gospodarske vijesti

UNRRA povećala dopremu robe. — Ovog mjeseca stiglo je 18 brodova UNRRE u naša pristaništa: Trst, Split, Dubrovnik i Šibenik. Ukupna količina dovezene robe u prvih 20 dana mjeseca listopada iznosi 82.713 tona robe. Od te količine 61.481 tona je žito i druge namirnice, a 2.720 tona iznosi dopremljena odjeća, obuća, sanitetski materijal i umjetno gnojivo.

Trgovački ugovor Jugoslavije i Čehoslovačke. — Između Jugoslavije i Čehoslovačke potpisan je trgovački sporazum. Čehoslovačka je potpisala trgovački sporazum i sa Francuskom. Francusko novinstvo pozdravilo je ovaj korak i tražilo da francuska vlada ostvari ovakove sporazume i sa Jugoslavijom i sa Poljskom.

Podržavljenje industrijskih poduzeća, banaka i osiguravajućih društava u Čehoslovačkoj. — Predsjednik Dr. Beneš potpisao je zakon kojim se podržavljuje u Čehoslovačkoj sva industrijska poduzeća, banke i osiguravajuća društva. Sve stranke, koje se nalaze u Privremenoj vladi Čehoslovačke, složile su se s ovim zahtjevom. Komunistička i socijalistička stranka pošle su na izbore za privremeni čehoslovački parlament sa zahtjevom podržavljenja svih onih poduzeća. Sada je taj zahtjev eto ostvaren.

Natječaj za izume najboljih poljodjelskih strojeva u Sovjetskom Savezu. — Nedavno je završen u Sovjetskom Savezu sa velikim uspjehom natječaj za najbolji izum u izgradnji poljodjelskih strojeva. U ovom natječaju su sudjelovale sve tvornice, koje se bave izradom poljodjelskih strojeva. Predano je 600 uzoraka za usavršavanje proizvodnje poljodjelskih strojeva. Oni uzorci, koji su prihvaćeni, omogućit će prštednju od četiri milijuna rubalja godišnje. Tako je na pr. tvornica poljodjelskih strojeva na Uralu povećala za 12 puta broj proizvedenih vršalica.

Crvena armija predaje Poljskoj preko 7 tisuća hektara obrađenog zemljišta. — Potpredsjednik poljske vlade Mikolajcik, koji se sada nalazi na konferenciji za poljodjelstvo i ishranu u Quebecu, izjavio je, da je poljska vlada potpisala sporazum sa Sovjetskim Savezom, prema kojem će se Poljskoj predati 7 tisuća hektara zemljišta, koje je obradila Crvena armija za vrijeme okupacije.

Podjela zemlje u VI. rajonu u Zagrebu. — Gradski narodni odbor u Zagrebu, VI. rajon, Klaićeva 44. poziva stanovnike VI. rajona, koji žele da im se dodijeli zemlja, a do danas nisu podnijeli molbe po novom obrascu, neka to što prije učine.

Elektrifikacija sovjetskih sela. — Sovjetska vlada posvećivala je uvijek veliku brigu elektrifikaciji sela. Električna snaga u seljačkom gospodarstvu znači napredak i blagostanje, znači oslobodjenje seljaka od robotovanja zemlji, znači postaviti seljaka gospodarom prirodi. Njemački fašistički osvajači uništili su u krajevima, koje su bili privremeno zaposjeli, dvije trećine seoskih električnih stanica, koje su bile u pogonu. Sada se u čitavoj Rusiji izgrađuju nove električne stanice male snage. Već je izgrađeno 973 seoskih stanica na vodeni pogon. U selima grade se i električne stanice na ugljeni pogon. Početkom listopada započelo je sa pogonom 276 takovih stanica.

Rudnik uglja u Kaknju u punom pogonu. — Rudnik uglja u Kaknju postigao je predratnu proizvodnju. Prije rata u Kaknju je bilo zaposleno 1700 radnika. Za vrijeme okupacije pala je proizvodnja za 50 posto. Rudnik je nekoliko puta prestajao s radom zbog nedovoljnog broja radnika, koji nisu htjeli da redovno dolaze na posao. Sada je neumornom požrtvovnošću radnika i inženjera Kakanj postigao predratnu proizvodnju. U pogonu su četiri jame, dok je prije rata Kakanj imao samo dvije. Na skladištima ugljenokopa leži preko 2.700 vagona ugljena, koji se zbog teških prometnih prilika preko Broda ne može još otpremati za potrebe industrije u Sloveniji i Srijemu, ali to ne smeta radnike, da i dalje sa svom požrtvovnošću rade na vadenju potrebnog pogonskog sredstva.

Izgradnja kuća u postradalim selima na području osječkog okruga. — Okružni NO u Osijeku priredio je ovih dana sastanak vlasnika i upravitelja ciglana na području ovog okruga sa ciljem da se pretrese pitanje što uže suradnje na što hitnijoj izgradnji postradalih sela. Sastanak je vrlo dobro uspio i njegovi rezultati su zavidni. Pročelnik odjela obrta i industrije Dušan Stanković pozvao je prisutne da i oni svojim vlastitim doprinosom pomognu i suraduju sa našim vlastima na izgradnji postradalih sela. Vlasnici i upravitelji ciglana spremno su se odazvali na ovaj poziv i stavili Okr. NO-u na raspolaganje 170 000 komada cigala, 35 000 komada crijepa, 5 000 komada kaplaja i 6 000 dinara u gotovom. Na taj način omogućeno je, da će se umjesto predviđenih 10 kuća, moći izgraditi 24 kuće, čime će se znatno ublažiti bijeda porušenih sela. U ovaj ob se lijepi primjer morali ugledati i drugi imućni privatnici, kako bi svojom pomoći olakšali položaj velikog dijela našeg naroda, koji je bez hrane i krova nad glavom, a zima je pred vratima.

11. STUDENOGA SVINA IZBORE ZA TITA I REPUBLIKU!